

gemeente valkenswaard

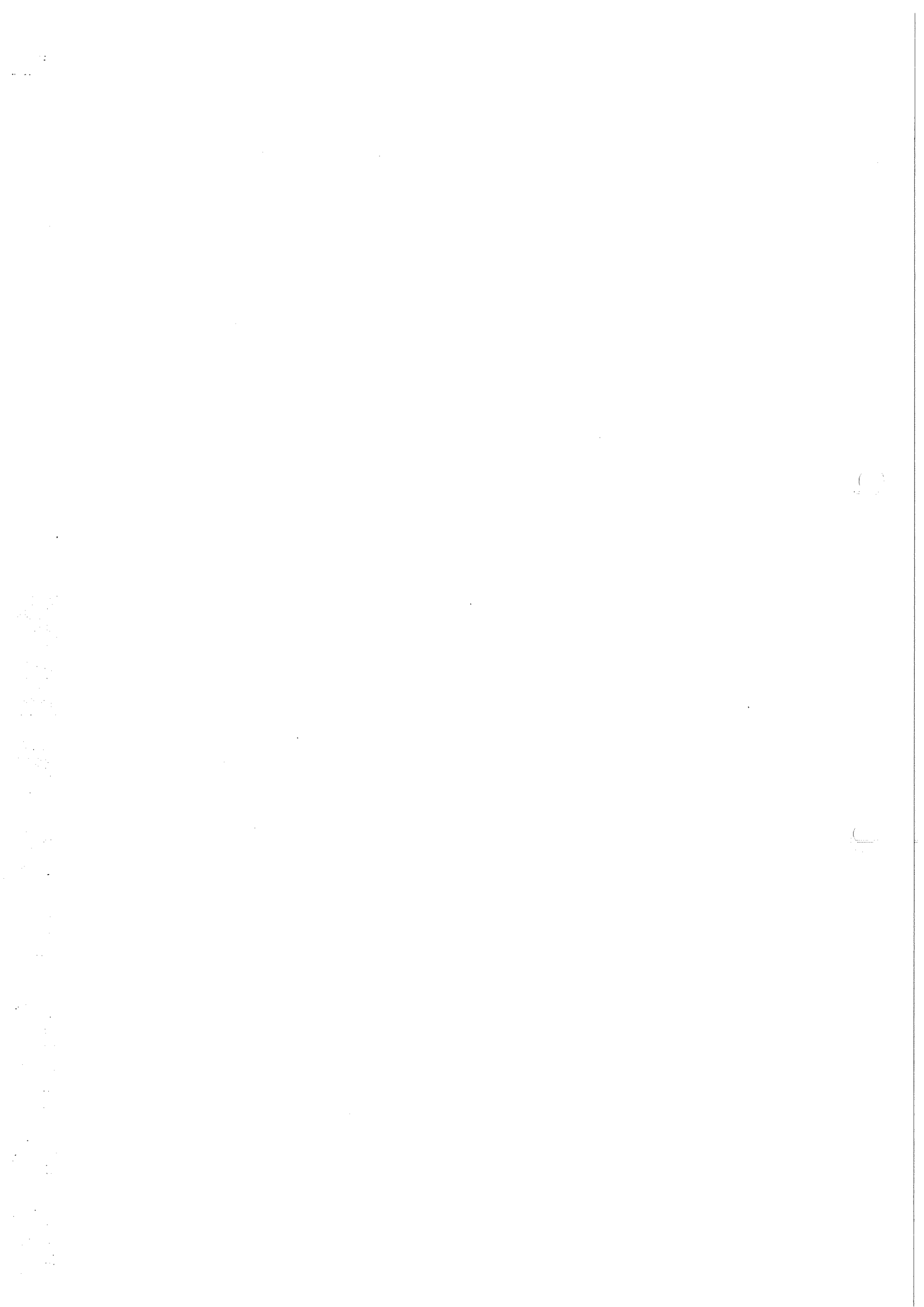
bestemmingsplan buitengebied

toelichting

bureau froger en meijsing b.v.

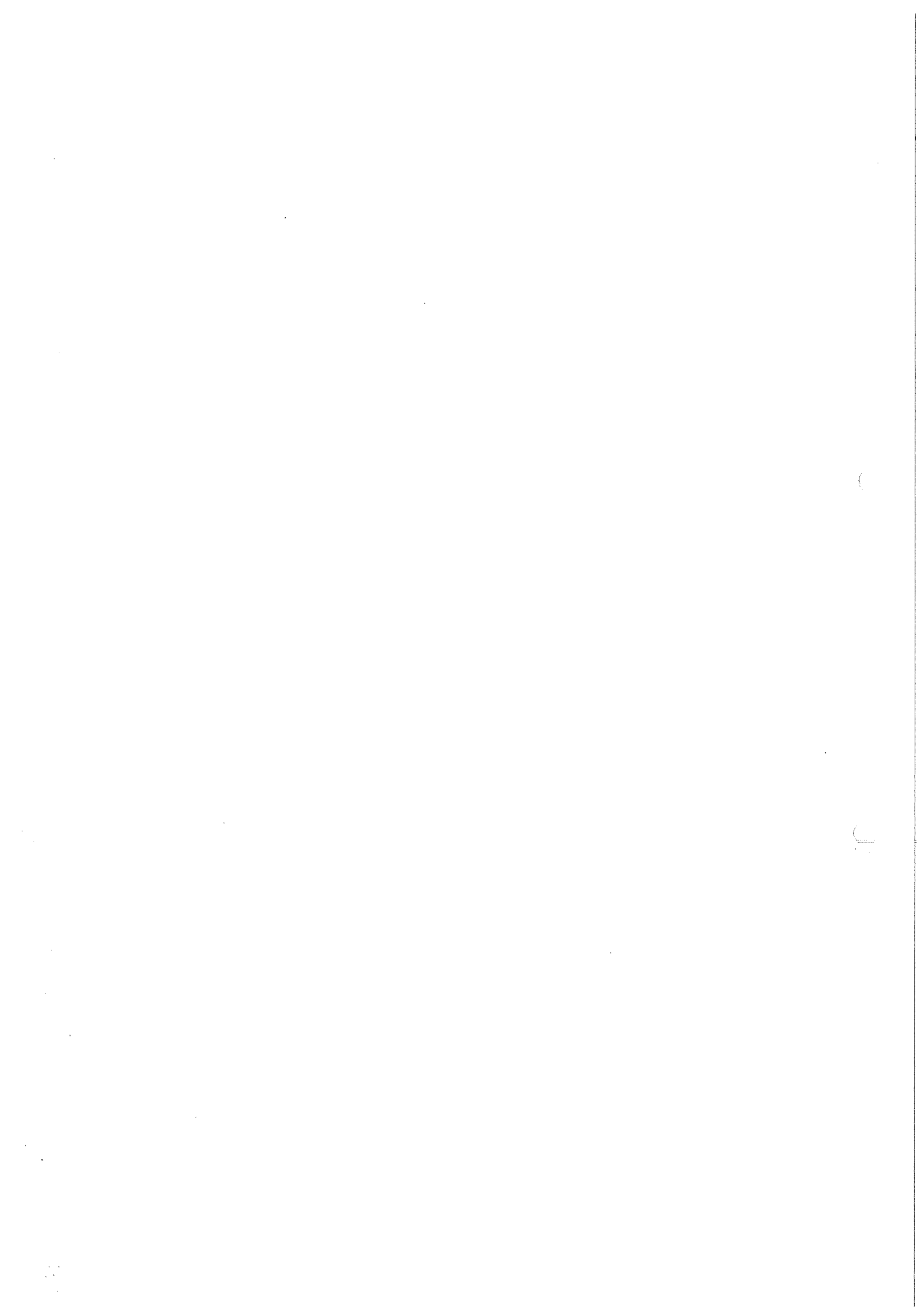
inhoudsopgave

1. Inleiding.
2. Bovengemeentelijke plannen.
3. Structuurplan.
4. Sociaal-economisch overzicht.
5. Fysisch milieu.
6. Landschap.
7. Natuur.
8. Landbouw.
9. Rekreatie.
10. Bebouwing, bijzonder grond-
gebruik en verkeer.
11. Evaluatie.
12. Synthese.
13. Planbeschrijving.
14. Ruilverkaveling-bestemmingsplan.

inleiding

- 1.1. Afbakening van het plangebied.
- 1.2. Oudere plannen.
- 1.3. Voorbereidingsbesluit.
- 1.4. Uitgangspunten.
- 1.5. Werkwijze.

1.1. AFBAKENING VAN HET PLANGEBIED.

Kaart 1.1. Het voorliggende Bestemmingsplan Beslaat het gebied, dat buiten de bebouwde kom van Valkenswaard is gelegen, met uitzondering van:

- de gebieden, die in de naaste toekomst bebouwd zullen worden (Kloosterakkers en Hoge Akkers);
- de uitgestrekte bos- en natuurgebieden, die gezien hun belang in het bestemmingsplan "Natuurgebieden" zijn geregeld;
- de in het buitengebied gelegen kernen Borkel en Schaft, die om hun verscheidenheid aan functies in een apart bestemmingsplan zullen worden opgenomen;
- de begraafplaats ten zuiden van Valkenswaard, die in het bestemmingsplan "Begraafplaats 1:2500" apart is geregeld;
- het gebied, direkt ten zuiden van Dommelen, waarvoor een apart plan zal worden ontworpen, dat in de aanlegmogelijkheden voor de noodzakelijke hoofdwegenstructuur kan helpen voorzien;
- het gebied, direkt aansluitend aan het huidige industrieterrein "Schaapsloop" en het gebied ten noord-westen van de Zeelberg tot aan de Spoorlijn, waarvoor een nieuw bestemmingsplan "Schaapsloop" in voorbereiding is.

In het onderhavige bestemmingsplan is tevens opgenomen het gedeelte van het bestemmingsplan "Natuurgebieden", waaraan Gedeputeerde Staten bij besluit van 14 juli 1975 goedkeuring hebben onthouden.

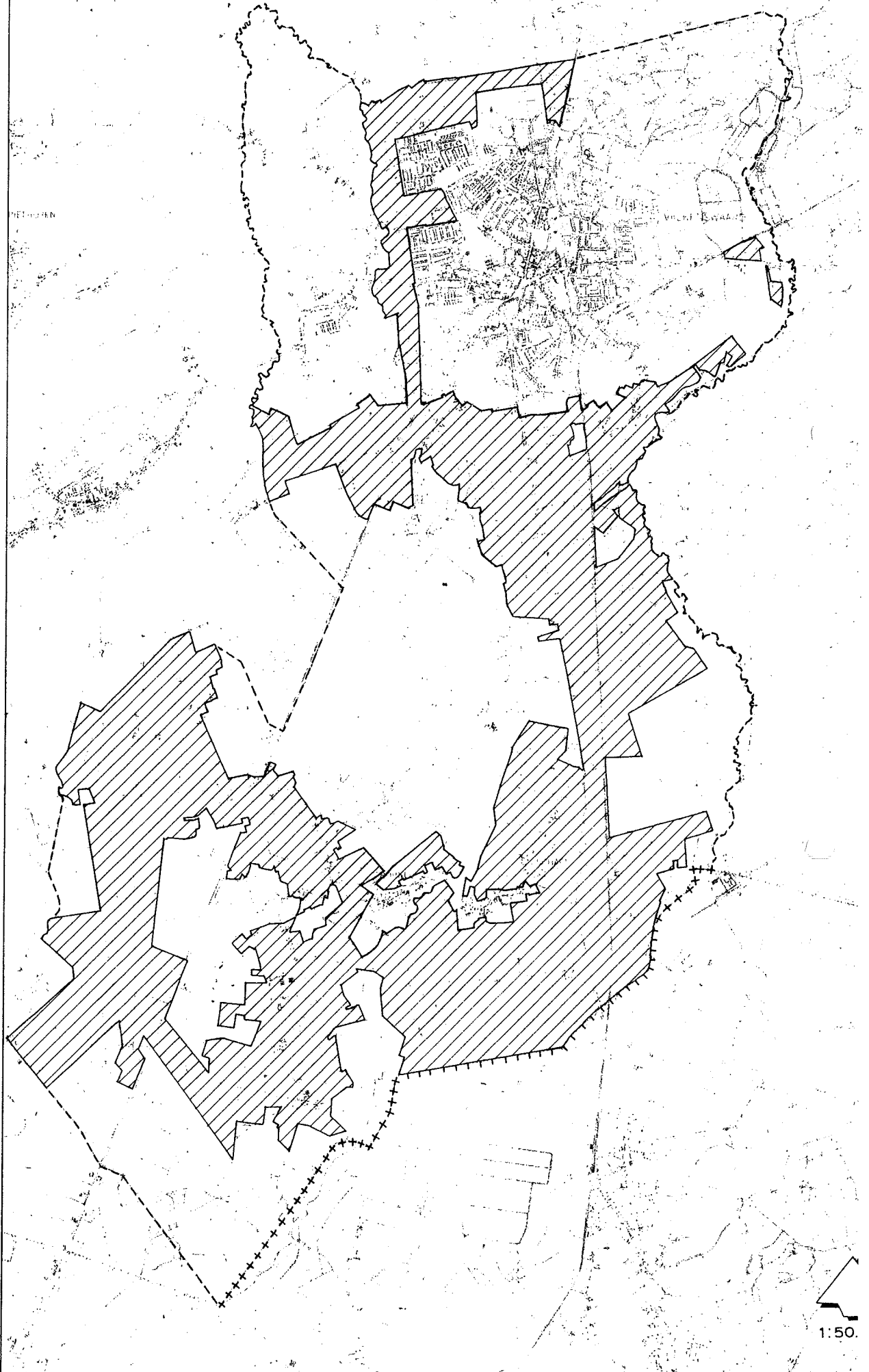
1.2. OUDERE PLANNEN.

Het nieuwe plan treedt voor een gedeelte in de plaats van het uitbreidingsplan in hoofdzaak, herziening 1962, zoals dat door de Raad is vastgesteld op 17 mei 1962 en door Gedeputeerde Staten op 14 augustus 1963 is goedgekeurd.

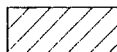
1.3. VOORBEREIDINGSBESLUIT.

Van 30 augustus 1973 tot 30 augustus 1974 gold voor het plangebied een eerste voorbereidingsbesluit, hetwelk op 29 augustus 1974 en op 29 augustus 1975 werd verlengd.

KAART 1.1

PLANGEBIED

BESTEMMINGSPLAN BUITENGEBIED

In het laatste voorbereidingsbesluit is een aanlegvergunningenstelsel opgenomen voor een aantal werken en werkzaamheden.

1.4. UITGANGSPUNTEN.

Artikel 10 van de Wet op de Ruimtelijke Ordening stelt de Gemeenteraad verplicht een bestemmingsplan vast te stellen voor het gebied van de gemeente, dat niet tot een bebouwde kom behoort. Bij de Memorie van Toelichting op dit wetsartikel werd het volgende gesteld:

"Doel van het bestemmingsplan is een goede ruimtelijke ordening van het gebied waarover het plan zich uitstrekt. Deze ruimtelijke ordening wordt verkregen door het coördineren van de verschillende belangen, die bij het gebruik van de in het plan begrepen gronden zijn betrokken, tot een zo harmonisch mogelijk geheel, dat een grotere waarde vertegenwoordigt dan bij het dienen van elk dier belangen afzonderlijk te bereiken ware geweest".

Het bovenstaande omvat in wezen een algemene doelstelling, die voor elk bestemmingsplan geformuleerd kan worden. De uitwerking van deze algemene doelstelling in meer specifieke doelstellingen zal per gebied echter verschillen en dus steeds opnieuw moeten worden geformuleerd tegen de achtergrond van duidelijke uitgangspunten.

In zijn algemeenheid kan gesteld worden, dat de landbouw, de recreatie en de natuur- en landschapsbescherming de voornaamste belangen zijn, die bij het gebruik van de in het buitengebied gelegen gronden betrokken zijn. Daarnaast spelen vanzelfsprekend allerlei "stedelijke" gebruiken, zoals wegverbindingen e.d. een rol.

In het buitengebied van Valkenswaard domineren qua gebruik de landbouw en de natuur- en landschapsbescherming. De recreatie speelt door de aanwezigheid van het recreatieproject "Eurostrand" op het grondgebied van de aangrenzende gemeente Westershoven alleen voor wat betreft de extensieve vormen daarvan een rol. De belangen van de landbouw en de natuur- en landschapsbescherming liepen tot ongeveer de eeuwwisseling parallel. De

Kaart 6.1.

manier, waarop de bodem bewerkt werd, waarbij het gebruik van de grond voornamelijk bepaald werd door de gegevens van het natuurlijk milieu, was er de oorzaak van, dat er in het landschap een grote verscheidenheid aan milieu's ontstond. In Valkenswaard ontstond door de eeuwenlange bewerking van de bodem op steeds dezelfde wijze een vrij stabiel milieu bestaande uit heidevelden, bouw- en weilanden, bossen en vennen. Het is vooral de uitvinding van de kunstmest geweest, die de rust en de stabiliteit in het landschap heeft doorbroken. Gronden, die voorheen niet vruchtbaar genoeg waren, konden in cultuur worden gebracht. Ook de heidevelden konden, doordat men onafhankelijk werd van schapemest, ontgonnen worden. Het één en ander leidde ertoe, dat de differentiatie in het landschap verminderde. Deze ontwikkeling heeft zich in versterkte mate in de laatste decennia, onder invloed van de bevolkingsgroei en de ontwikkeling van de welvaart met de daarmee gepaard gaande noodzaak tot productieverhoging in de landbouw, voortgezet. Deze productieverhoging werd bereikt door schaalvergroting en intensivering van bedrijven. Daar waar de landbouwkundige en/of landschappelijke structuur deze ontwikkeling in de weg stond, werden ruilverkavelingsplannen ontworpen, waarbij door herverdeling van gronden en door middel van allerlei cultuurtechnische werken het landschap zodanig getransformeerd werd, dat de landbouw zich volledig kon ontplooiën.

Het is duidelijk, dat deze ontwikkelingen veelal lijnrecht staan tegenover de belangen van natuur- en landschapsbescherming.

Er zijn echter tendenzen in onze samenleving waarneembaar, die de veronderstelling rechtvaardigen, dat deze ontwikkeling, die in sterke mate het landschap nivelleert, een halt wordt toegevoerd. Zo stelt de Regering op bladzijde 57 van de "Tweede Nota op de Ruimtelijke Ordening in Nederland":

"dat hoge waarde moet worden toegekend aan het behoud, waar mogelijk, van differentiaties binnen ons land, die natuur en historie ons gebracht hebben."

Tevens neemt het publiek verweer, waar waardevolle landschappen worden bedreigd, toe.

Daarnaast is het ook voor de recreant, die rust en stilte zoekt,

van belang, dat de verscheidenheid in het landschap en daarmee het verrassingsselement gehandhaafd blijft en zo mogelijk versterkt wordt.

Er zal evenwel nooit uit het oog moeten worden verloren, dat ons landschap in belangrijke mate gedragen wordt door de landbouw, die, teneinde deze taak naar behoren te kunnen vervullen, een gezonde structuur dient te bezitten.

Modernisering van het agrarisch bedrijf zal daarom plaats moeten kunnen vinden, maar dit zal in gemengd agrarisch-recreatieve gebieden, zoals in Valkenswaard, moeten geschieden met inachtneming van het behoud en de versterking van het aanwezige landschapsschoon. Dat het behoud van natuur- en landschapsschoon ook bij het gemeentebestuur van Valkenswaard een voorname plaats inneemt, moge blijken uit het feit, dat men gemeend heeft, vooruitlopend op dit plan, de voornaamste natuurgebieden, die dringend bescherming behoeften, in een apart plan, gebaseerd op de Wet op de Ruimtelijke Ordening, te regelen.

Het bestemmingsplan "Buitengebied" is bij uitstek het plan, waarbij, zoals in het begin van dit hoofdstuk reeds is gesteld, de diverse belangen, ter verkrijging van een zo harmonisch mogelijk geheel, worden gecoördineerd. Een zorgvuldige belangenafweging zal daarbij noodzakelijk zijn. Dat daarbij het behoud van natuur en landschap een voorname plaats inneemt moge duidelijk zijn, alsook, dat de landbouw zich in voldoende mate moet kunnen ontwikkelen, waarmee zowel de landbouw als de natuur- en landschapsbescherming gediend is.

De bovenstaande overwegingen hebben geleid tot de volgende doelstellingen:

- "de aanwezige natuurgebieden dienen een in het buitengebied geïntegreerde bescherming te verkrijgen";
- "er dient gezocht te worden naar een zowel in landschappelijk als in landbouwkundig opzicht meest gunstige ordening van de bebouwing voor agrarische doeleinden";
- "de regelingen dienen erop gericht te zijn ongewenste ontwikkelingen in het landschap tegen te gaan en een gezonde agrarische ontwikkeling mogelijk te maken";

- "er dient uit het oogpunt van landbouw, natuurbescherming en landschapsbehoud een regulering van bebouwing en gebruik van de grond, welke geen functionele relatie met de grond heeft; plaats te vinden";
- "de aanwezige differentiatie in het landschap dient uit het oogpunt van de extensieve dagrecreatie en het landschapsbehoud behouden te blijven en zo mogelijk versterkt te worden".

1.5. WERKWIJZE.

Hetgeen in het voorgaande is beschreven, heeft ertoe geleid, dat het onderzoek zich vooral heeft toegespitst op de volgende facetten:

- landschap
- natuur
- landbouw
- recreatie.

Het landschapsonderzoek heeft zich vooral begeven op het terrein van de visuele perceptie. Aan de hand daarvan is bepaald, welke gebieden landschappelijk waardevol en welke gebieden landschappelijk minder waardevol zijn en door welke factoren dit wordt bepaald.

Het natuurwetenschappelijk onderzoek heeft zowel plaatsgevonden naar het biotisch als het a-biotisch milieu. Het eerste gedeelte betreft een inventarisatie van de bestaande natuurgebieden met de daarin voorkomende vegetatie. Het tweede gedeelte is een waardering van de in het gebied voorkomende bodemfactoren en speciaal de overgangen daarin. Hiermee is bepaald, welke gebieden zich in potentie ertoe lenen uit te groeien tot waardevolle natuurgebieden.

Het onderzoek naar de landbouw betreft een inventarisatie van de huidige structuur, alsmede een analyse van de mogelijke toekomstige ontwikkeling. Hierbij is gebruik gemaakt van een enquête, waarin vragen zijn gesteld betreffende de huidige toestand en de te verwachten ontwikkeling van de bedrijven.

Daarnaast heeft een onderzoek plaatsgevonden naar de geschiktheid van de bodem voor akker- en weidebouw, waarbij gebruik

is gemaakt van de door Stiboka vervaardigde bodemkaart, schaal 1:50.000. Verder heeft een analyse plaatsgevonden van de invloeden, die de ontwikkelingen in de landbouw kunnen hebben op het landschap rond Valkenswaard.

Het onderzoek naar de recreatie heeft zich beperkt tot een onderzoek naar de functie, die het gebied in deze kan vervullen en de geschiktheid van het landschap voor de recreatie.

Naast deze onderzoeken zijn globaal de ontwikkeling van Valkenswaard, het fysisch milieu en het overig grondgebruik onderzocht, voorzover deze facetten invloed hadden op de regeling of benodigd waren voor de bovenbeschreven onderzoeken.

Ter oriëntering heeft een inventarisatie plaats gevonden op de gedachten op Rijks-, Provinciaal- en Agglomeratieniveau met betrekking tot het buitengebied van Valkenswaard.

De conclusies van de diverse onderzoeken zijn samengevat in een evaluatie, waarna, middels een synthese van het geheel, een belangenafweging heeft plaatsgevonden, hetgeen geresulteerd heeft in het voorliggende plan.

Tijdens de tot standkoming van het plan heeft veelvuldig overleg plaats gevonden met de Voorbereidingscommissie ruilverkaveling "Schaft", teneinde bestemmingsplan en ruilverkavelingsplan nauwkeurig op elkaar af te stemmen.

Om een ieder de mogelijkheid te bieden om zijn wensen met betrekking tot de regeling van het buitengebied kenbaar te maken zijn een tweetal voorlichtingsavonden belegd. Daarnaast is de mogelijkheid geboden om het bestemmingsplan in te zien en er commentaar op te leveren.

Tenslotte is het ontwerp-bestemmingsplan in het kader van het wettelijk vereiste vooroverleg ex. artikel 8 van het Besluit op de Ruimtelijke Ordening toegezonden aan de navolgende instanties:

- Provinciale Planologische Commissie Noord-Brabant;
- Gemeente Riethoven;
- Gemeente Bergeijk;
- Gemeente Waalre;
- Gemeente Westerhoven;

- Gemeente Leende;
- N.C.B. afdelingen Valkenswaard, Dommelen, Borkel en Schaft;
- Gewestelijke Raad van het landbouwschap;
- Rijksconsulent voor de rundveehouderij en de akkerbouw;
- Voorbereidingscommissie Ruilverkaveling "Schaft";
- Brabantse Milieufederatie;
- Milieuwerkgroep Valkenswaard;
- Rijkswaterstaat Directie Noord-Brabant;
- Samenwerkingsorgaan Agglomeratie Eindhoven;
- Waterschap de Dommel;
- Eerstaanwezend Ingenieur der Genie.

Met uitzondering van de Brabantse Milieufederatie en de Gemeente Westerhoven hebben alle instanties gereageerd.

De gemeenten Riethoven, Bergeyk, Waalre en Leende hadden ten aanzien van het ontwerp-bestemmingsplan geen op- of aanmerkingen. Ook de Wijkraad van Borkel en Schaft heeft aan het ontwerp-bestemmingsplan een vergadering gewijd en over het plan opmerkingen gemaakt.

Voorts hebben een aantal individuele belanghebbenden, met name agrariërs, hun opmerkingen omtrent het plan kenbaar gemaakt.

Aan de hand van de reacties is het ontwerp-bestemmingsplan bijgesteld.

De resultaten van vooroverleg en inspraak zijn, voorzien van commentaar, in een afzonderlijk rapport bij het plan gevoegd. Voorzover nodig werden plankaart, voorschriften en toelichting aangepast.

Op 27 augustus 1976 werd het ontwerp-bestemmingsplan ter visie gelegd.

Tegen het ontwerp-bestemmingsplan zijn 1064 bezwaarschriften ingediend, te weten:

- a. tegen de oost-west verbinding ten zuiden van Dommelen:
5 bezwaarschriften met in totaal 25 handtekeningen;
- b. tegen de R-69 in het Dommeldal:
987 gelijklopende bezwaarschriften met in totaal + 221 handtekeningen en 5 bezwaarschriften in totaal ondertekend door ongeveer 700 personen;

- c. tegen de R-69 in het Dommeldal en meer algemene aspecten betreffende natuur en landschap:
2 bezwaarschriften;
- d. tegen algemene landbouwkundige aspecten:
10 bezwaarschriften met in totaal ruim 80 handtekeningen;
- e. individuele agrarische bezwaren:
40 bezwaarschriften;
- f. tegen diverse andere aspecten:
15 bezwaarschriften.

Op 23 maart 1977 werd het bestemmingsplan door de Raad vastgesteld, waarbij een aantal wijzigingen werd ingevoerd. Naar aanleiding daarvan zijn de plankaarten, voorschriften en de toelichting (de hoofdstukken 1, 3, 10, 12, 13 en 14) opnieuw aangepast.

boven- gemeentelijke plannen

- 2.1. Algemeen.
- 2.2. Tweede nota.
- 2.3. Facet-Streekplan voor de natuurschoon- en recreatiegebieden in Noord-Brabant.
- 2.4. Deelstudies Streekplan-project Midden- en Oost-Brabant.
 - 2.4.1. Deelstudie Natuur en Landschap.
 - 2.4.2. Deelstudie Landbouw.
- 2.5. Nota Openluchtrecreatie Noord-Brabant.
- 2.6. Het zôneringsplan voor de Agglomeratie Eindhoven.

2.1. ALGEMEEN.

In dit hoofdstuk is samengevat welke gedachten het Rijk, de Provincie en de Agglomeratie Eindhoven hebben omtrent de toekomstige ontwikkeling van het plangebied. Dit is gedaan om de in het vorige hoofdstuk beschreven doelstellingen en werkwijze te toetsen aan hetgeen bovengenoemde instanties hieromtrent als wenselijk zien voor het buitengebied van Valkenswaard of voor gebieden van eenzelfde karakter als het buitengebied van Valkenswaard.

2.2. TWEEDE NOTA.

Op de ruimtelijke structuurschets voor Nederland omstreeks 2000 staat het gebied rond Valkenswaard, als onderdeel van de Kempen, aangegeven als parkgebied van nationale betekenis. De Tweede Nota zegt hierover op pagina 117:

"In de park- en watersportgebieden van nationale en regionale betekenis is het aantrekkelijke natuurschoon al in ruime mate aanwezig en komt het vooral aan op de verdere ontwikkeling van de recreatievoorzieningen. Daartoe behoort o.a. de aanleg van diverse infrastructuurwerken (ontsluiting, parkeerterreinen, jachthavens enz), vestiging van nieuwe voorzieningen, aankoop van waardevolle terreinen, zorgvuldig planologisch beheer enz. Een gecoördineerd recreatief beleid voor het gehele gebied is in zulke gevallen vaak nodig."

In het kader van een dergelijk gecoördineerd recreatief beleid voor het gehele gebied is in het kader van de agglomeratie Eindhoven een zoneringsplan opgesteld, waarin de recreatie-ontwikkeling in de agglomeratie tot het jaar 2000 staat weergegeven. Een behandeling van dit plan voor wat betreft het onderhavige plangebied geschiedt verderop in dit hoofdstuk. Over het beheer en de inrichting van dergelijke gebieden zegt de Tweede Nota op pagina 118:

"In het algemeen zal bij het beheer en de verdere inrichting van de grote park- en watersportgebieden het streven erop gericht moeten zijn, de meest intensieve menselijke invloeden (van ontsluiting, accommodatie enz.) zoveel mogelijk bij de randen halt te doen houden, zodat naar het centrum toe

de natuurlijkheid meer de overhand kan krijgen.

Op deze wijze ontstaat aan de randen een meer parkachtig aspect, waarin o.a. de recreatieve accommodatie is opgenomen, terwijl naar het centrum toe de landbouwgronden, produktiebossen, natuurterreinen en landschapsreservaten het aspect bepalen."

Tenslotte staat in Publicatie '72-4 van de Rijksplanologische Dienst met betrekking tot deze gebieden op pagina 4:

"In de gemengd agrarisch-recreatieve gebieden is het streven gericht op een zekere harmonisering van agrarische en recreatieve eisen. De modernisering van het agrarisch cultuurlandschap zal daarom moeten geschieden met inachtneming van het behoud en de versterking van het aanwezige landschaps-schoon. In verband daarmee is het gewenst in de ruilverkavelingsgebieden meer gronden beschikbaar te krijgen voor doeleinden van openbaar nut. Voorts kan voor de gespecialiseerde bedrijven als varkensmesterijen, pluiveebedrijven enz. de aanwijzing van bouwstroken worden overwogen."

2.3. FACET-STREEKPLAN VOOR DE NATUURSCHOON- EN RECREATIEGEBIEDEN IN NOORD-BRABANT.

Kaart 2.1. Zoals op kaart 2.1., welke dat gedeelte van het facetstreekplan weergeeft, dat betrekking heeft op het grondgebied van de gemeente Valkenswaard, staat aangegeven, komen in het gebied de volgende categorieën voor:

- natuurschoon- en recreatiegebieden I;
- natuurschoon- en recreatiegebieden II;
- natuurschoon- en recreatiegebieden III;
- natuurmonumenten;
- landschappelijk waardevolle agrarische gebieden.

Het streekplan zegt op pagina 25 over de natuurschoon en recreatiegebieden het volgende:

"Deze gebieden zijn van bovengemeentelijk belang vanwege hun landschappelijk karakter en de betekenis, die zij voor de recreatie (kunnen) hebben."

Omtrent de oprichting van nieuwe agrarische bedrijven is op pagina 25 het volgende gesteld:

"De aard en de omvang van de beperkingen is afhankelijk van de concrete situatie. Sommige terreinen dienen onbebouwd te blijven; andere terreinen lenen zich niet voor nieuwe agrarische vestigingen. In vele gevallen is het gewenst in het bestemmingsplan zodanige regels op te nemen, dat het oprichten van nieuwe agrarische bebouwing slechts wordt toegestaan middels vrijstelling."

De driedeling in natuurschoon- en recreatiegebieden I, II en III, is gebaseerd op de mate, waarin de potentiële recreatieve functie en het belang van het natuurbehoud elkaar verdragen. In de gebieden I valt het accent op het extensief recreatief gebruik; de gebieden II zijn primair bestemd voor de dagrecreatie, waarbij vrij intensief terreingebruik kan worden toegelaten; in de gebieden III kan, naast voorzieningen voor de dagrecreatie, ook enige verblijfsaccomodatie worden toegelaten. Over de natuurschoon- en recreatiegebieden I wordt verder op pagina 26 het volgende gezegd:

"Deze complexen hebben door hun landschappelijk karakter en hun omvang - veelal gepaard gaande met een belangrijke natuurwetenschappelijke waarde - in toenemende mate betekenis als "stiltegebied".

En voorts:

"In beginsel zijn slechts die activiteiten toelaatbaar te achten, die zijn gericht op het behoud en de verrijking van de waarde van het betrokken gebied."

Het facet-streekplan merkt ten aanzien van de natuurschoon- en recreatiegebieden II op pagina 27 op, dat:

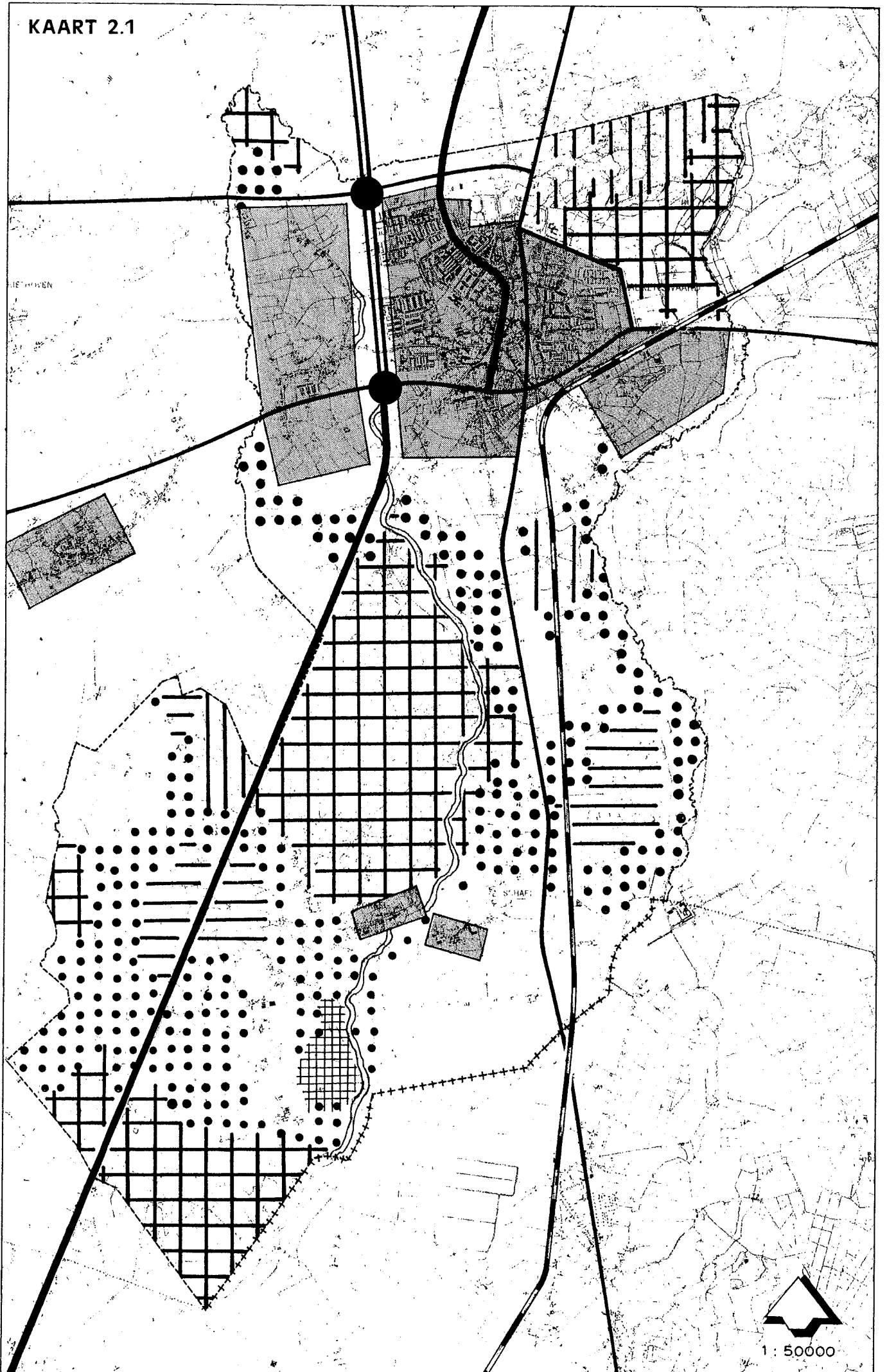
"deze complexen door hun landschappelijk karakter en hun ligging nabij een of meer grote woonkernen directe betekenis voor de recreatie hebben."

Over de inrichting van deze gebieden merkt het streekplan op pagina 27 op, dat:

"niet uit het oog dient te worden verloren, dat het natuurschoon een essentieel onderdeel vormt van de recreatieve waarde, terwijl bepaalde delen tevens van belang kunnen zijn in natuurwetenschappelijk opzicht."

Ten aanzien van de natuurschoon- en recreatiegebieden III wordt op pagina 27 opgemerkt, dat:

KAART 2.1

1: 50000

FACET STREEKPLAN

BRON: FACET STEEKPLAN VOOR NATUURSCHOON-
EN RECREATIEGEBIEDEN IN NOORD
BRABANT

STEDELIJK GEBIED

WEGEN MET KNOOPPUNT

SPOORWEG

WATERLOOP

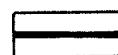
NATUURSCHOON EN RECREATIE

NATUURSCHOON- EN RECREATIE-
GEBIEDEN I

NATUURSCHOON- EN RECREATIE-
GEBIEDEN II

NATUURSCHOON- EN RECREATIE-
GEBIEDEN III

NATUURMONUMENTEN

LANDSCHAPPELIJK WAARDEVOLLE
AGRARISCHE GEBIEDEN

"deze complexen door hun landschappelijk karakter en hun ligging op enige afstand van de grote woonkernen betekenis niet alleen voor de dagrecreatie hebben, maar ook voor de weekend- en vakantierecreatie."

Over de inrichting van deze gebieden zegt het streekplan op pagina 28, dat:

"bij de inrichting van het bestemmingsplan steeds opnieuw zal moeten worden overwogen, in hoeverre en waar een bepaalde vorm van logies en accommodatie aanvaardbaar is."

Onder de categorie "natuurmonumenten" vallen in Valkenswaard de natuurgebieden "De Putten" en "De Horsten".

In het streekplan zijn op pagina 28 over deze categorie gebieden onder meer de volgende opmerkingen geplaatst:

"Als "natuurmonument" zijn in het streekplan uitsluitend opgenomen terreinen, die natuurwetenschappelijk van belang zijn en zich niet of slechts in geringe mate lenen tot recreatief gebruik (in verband met de terreingesteldheid, kwetsbaarheid en dergelijke). In vele gevallen bezitten zij tevens een landschappelijke waarde. Een zo groot mogelijk behoud of verrijking van de waardevolle natuurlijke milieu's dient te worden nagestreefd."

en:

"In vele gevallen is ook in de onmiddellijke omgeving van de natuurmonumenten voorzichtigheid gewenst: de natuurmonumenten zijn "omringd" door aanduidingen met minder beperkende invloeden.

In het kader van het bestemmingsplan dient te worden onderzocht, welke bestemming het meest geëigend is voor de betreffende gronden."

Rest tenslotte de aanduiding "landschappelijk waardevol agrarisch gebied", waarover het streekplan op pagina 29 het volgende zegt:

"De gebieden hebben door hun landschappelijke waarde en hun ligging in esthetisch en recreatief opzicht grote betekenis voor het leefmilieu van de mens."

en:

"Ten aanzien van de opgenomen gebieden is grote zorg voor het behoud van het karakter en een eventuele aanvulling van het landschap gewenst. In het bijzonder geldt dat met betrekking tot die elementen daarin, die wezenlijk het karakter en de schoonheid van het geheel bepalen."

alsook op pagina 30:

"In het belang van de zorg voor het landschap en de ontwikkeling van de recreatie, alsook veelal in het belang van de landbouw is het noodzakelijk in de landschappelijk aantrekkelijke gebieden activiteiten ten dienste van andere belangen te weren."

Ten aanzien van de landbouw in deze gebieden wordt op pagina 30 opgemerkt, dat:

"de agrarische gemeenschap, gelet op de huidige maatschappelijke situatie, mede een belangrijk verzorger van het landschap in die gebieden is. De taak kan zij slechts naar behoren vervullen, indien de omstandigheden dat toelaten; alleen een welvarende agrarische gemeenschap is bereid een verzorgd landschap te helpen voortbrengen en in stand te houden."

en op pagina 31, dat:

"bij de inrichting van het bestemmingsplan de afweging van het agrarisch belang ertoe zal kunnen leiden, dat een differentiatie in de agrarische bestemmingen nodig is, uiteenlopend van bestemmingen, waar veel kan worden toegelaten, tot bestemmingen, waar zware beperkingen gelden. Zo kan het gewenst zijn een landschappelijk waardevol agrarisch gebied te splitsen in complexen, waar de vestiging van alle verschijningsvormen van het agrarisch bedrijf mogelijk is, zij het onder bepaalde voorwaarden (te concretiseren b.v. middels het stellen van eisen ten aanzien van oppervlakte- en inhoudsmaten hoger dan thans gebruikelijk is, middels het systeem van vestigingsstroken e.d.) en in complexen waar de vestiging van bepaalde verschijningsvormen van het agrarisch bedrijf (zoals varkens-, pluimvee- en pelsdierhouderijen, mesterijen en fokkerijen, champignonkwekerijen, tuinbouwbedrijven met en zonder staand glas, bloemisterijen,

boomkwekerijen e.d.) uit landschappelijk oogpunt (in diverse gevallen is een verdichting van de bebouwing ongewenst) niet of slechts onder bepaalde voorwaarden toelaatbaar is (te concretiseren middels een stelsel van vrijstellingen, het systeem van vestigingsstroken e.d.)."

2.4. DEELSTUDIES STREEKPLANPROJECT MIDDEN EN OOST-BRABANT.

2.4.1. DEELSTUDIE NATUUR EN LANDSCHAP.

Uit de inventarisatie behorende bij deze deelstudie is gebleken, dat zich rond Valkenswaard een rijk milieu bevindt, waarin belangrijke geomorfologische en bodemkundige zônes, belangrijke milieugradiënten, zeer waardevolle en waardevolle natuurgebieden en ten opzichte van het gehele studiegebied een van de meest gave, oude cultuurlandschappen (esdorpenlandschap) voorkomen.

Kaart 2.2.

Met betrekking tot deze gebieden zijn objectdoelen geformuleerd, waarvan hieronder de voornaamste geciteerd zijn.

- Voor wat betreft de belangrijkste geomorfologische en bodemkundige zônes:

"de gebieden met de meeste afwisseling in de geomorfologische en bodemkundige gesteldheid dienen een structurerend onderdeel te vormen bij het behoud en ontwikkeling van het natuurlijk milieu." (pagina 39)

- Voor wat betreft de natuurwetenschappelijk waardevolle gebieden:

"alle natuurwetenschappelijk waardevolle gebieden dienen in principe behouden te worden. Behoud en ontwikkeling van stabiele gedifferentieerde milieu's verdienen hoogste prioriteit."

"Hiertoe dienen door landschapsbouw en doelgerichte planologische maatregelen integratie en isolatie van de natuurgebieden verzekerd te worden." (pagina 40).

- Voor wat betreft de gave, oude cultuurlandschappen:

"Nog min of meer gave oude cultuurlandschappen dienen gerespecteerd en zo mogelijk gerehabiliteerd te worden. Bij de (her-)inrichting van deze gebieden dient het accent te lig-

gen bij de natuur- en landschapsbouw (bijvoorbeeld de instelling van landschapsreservaten). Hierbij dient mede het eigen karakter, zoals de schaalvariaties en dergelijke, behouden te blijven." (pagina 41)

Kaart 2.3. Op de ruimtelijke strukturschets die aan deze deelstudie is verbonden, komen op het grondgebied van Valkenswaard een tweetal aanduidingen voor, te weten:

"natuurkernen" en "compromis-milieu's".

Op pagina 49 van de deelstudie staat over de natuurkernen:

"Dit zijn gebieden van relatief grote omvang waarin gestreefd moet worden naar een gevarieerd en stabiel natuurlijk milieu."

en:

"Bij voorkeur zou ook gestreefd moeten worden naar terugtrekking van die activiteiten, welke structureel niet passen in deze natuurkernen (verblijfsrecreatie, bio-industrie)."

Ten aanzien van de compromis-milieu's wordt op pagina 49 het volgende opgemerkt:

"Dit zijn gebieden, waarin een gedifferentieerd ruimtegebruik toelaatbaar is. Voorop staat echter dat de totaliteit en samenhang van de natuurlijke elementen, zoals boscomplexen, beekdalen en dergelijke, door de omvang en kwaliteit een vitale natuurlijke "drager" vormen."

en:

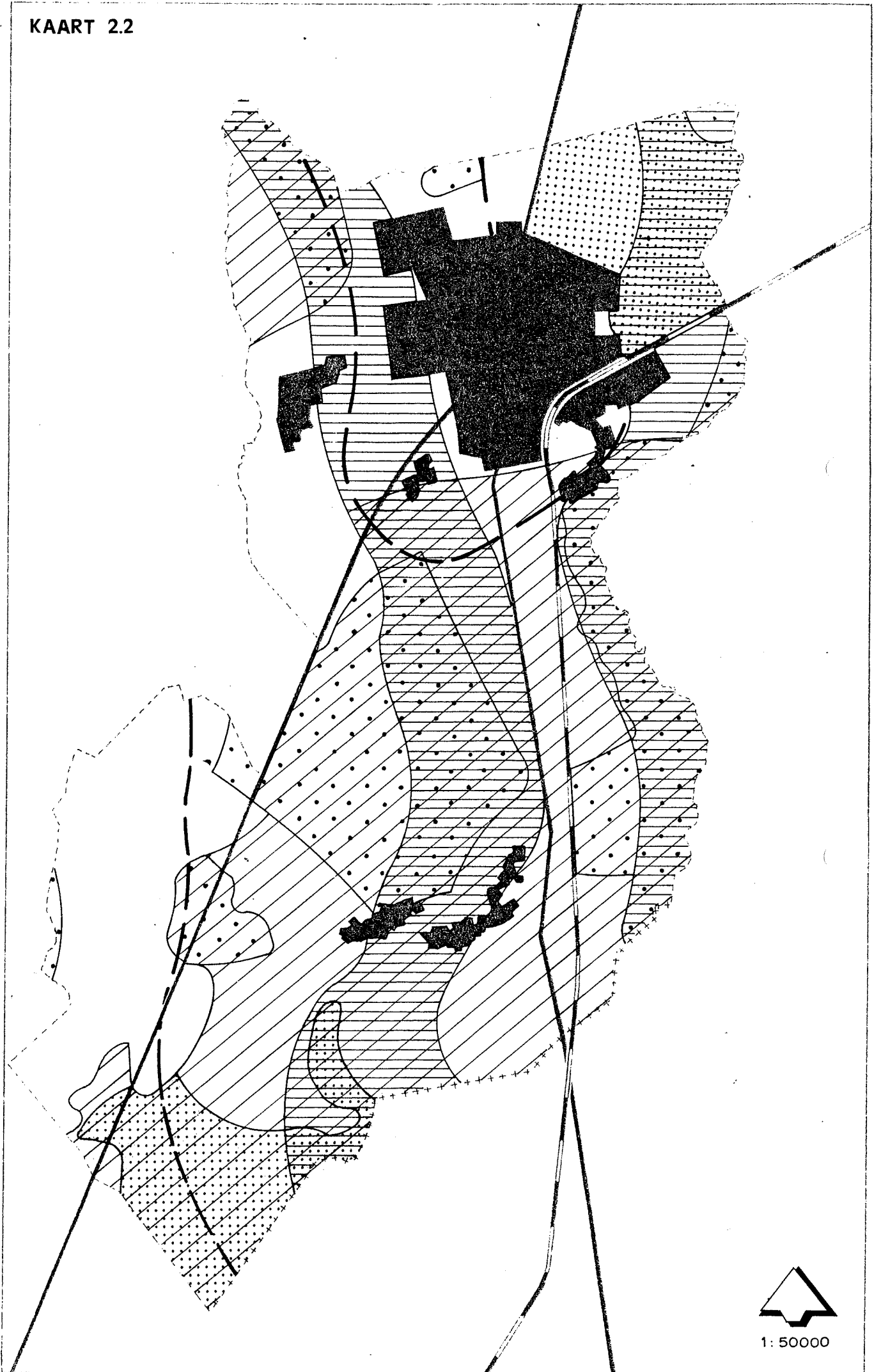
"In kleinschalige gedifferentieerde gebieden mogen slechts activiteiten van dezelfde schaal plaatsvinden, willen deze gebieden niet in kwaliteit dalen."

2.4.2. DEELSTUDIE LANDBOUW.

In de deelstudie Landbouw zijn op pagina 31 en 33 een viertal objectdoelen geformuleerd, aangaande de agrarisch ruimtelijke structuur, de landinrichting, de vestiging van bedrijven en de afvloeiing:

- Kaart 2.4.
- *"de nog aanwezige gebieden van matige, ruime en grote schaal dienen maximaal gehandhaafd te worden."*
 - *"het landinrichtingswerk moet onvertraagd voortgezet worden."*
 - *"de vestigingsmogelijkheden dienen zo ruim mogelijk te zijn; indien beperkingen opgelegd moeten worden, dient een bestand*

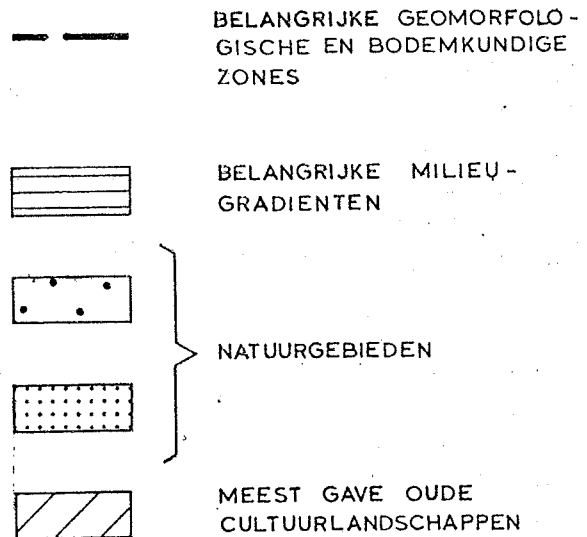
KAART 2.2

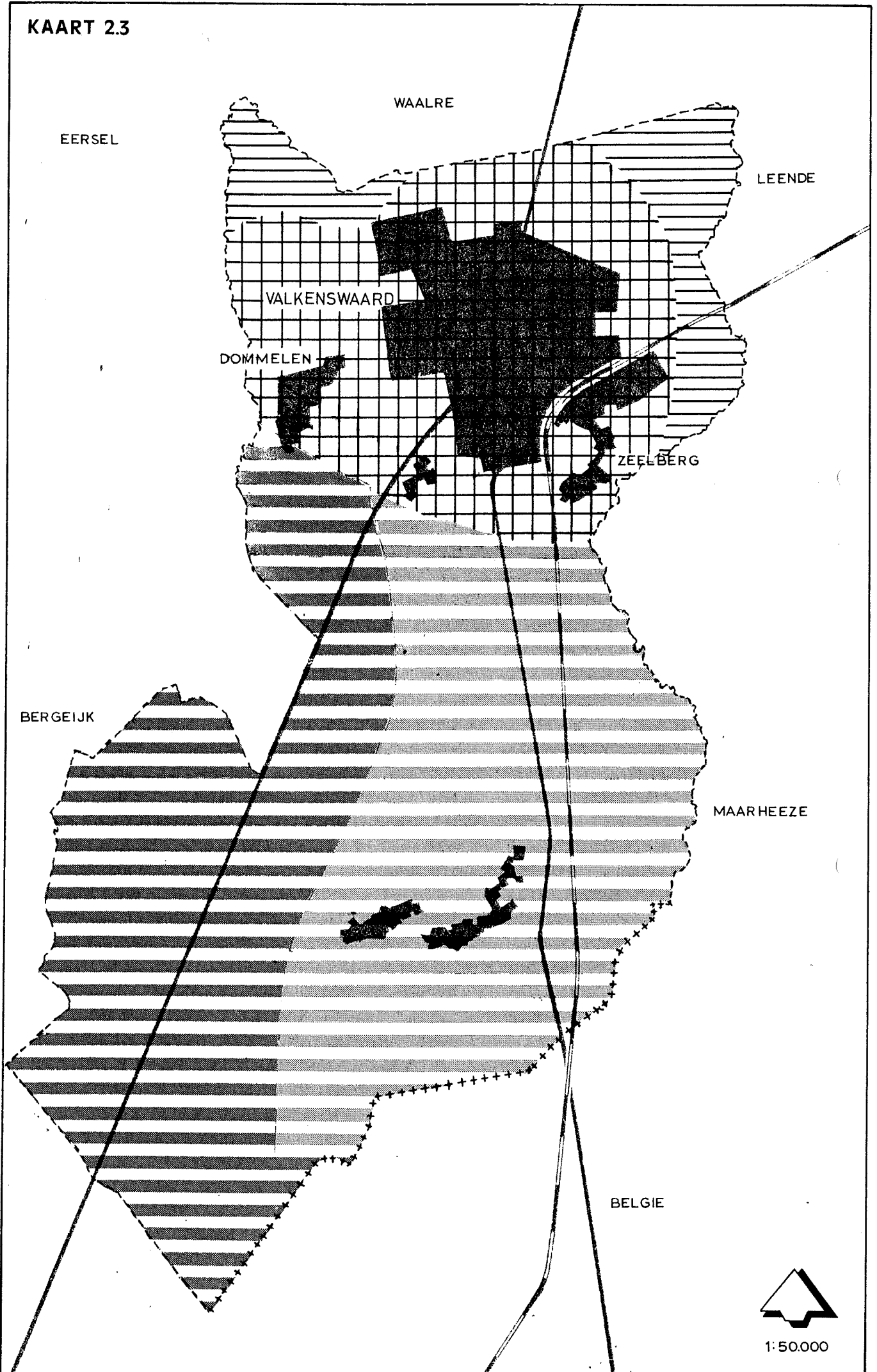
1: 50000

SAMENVATTING VAN DE EVALUATIE

BRON: DEELSTUDIE NATUUR EN LANDSCHAP

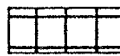

KAART 2.3

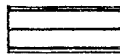

RUIMTELIJKE STRUCTUURSCHETS

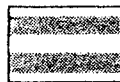
BRON: DEELSTUDIE NATUUR EN LANDSCHAP

URBANE GEBIEDEN

GROEN BINNEN URBANE GEBIEDEN

COMPROMIS MILIEU'S

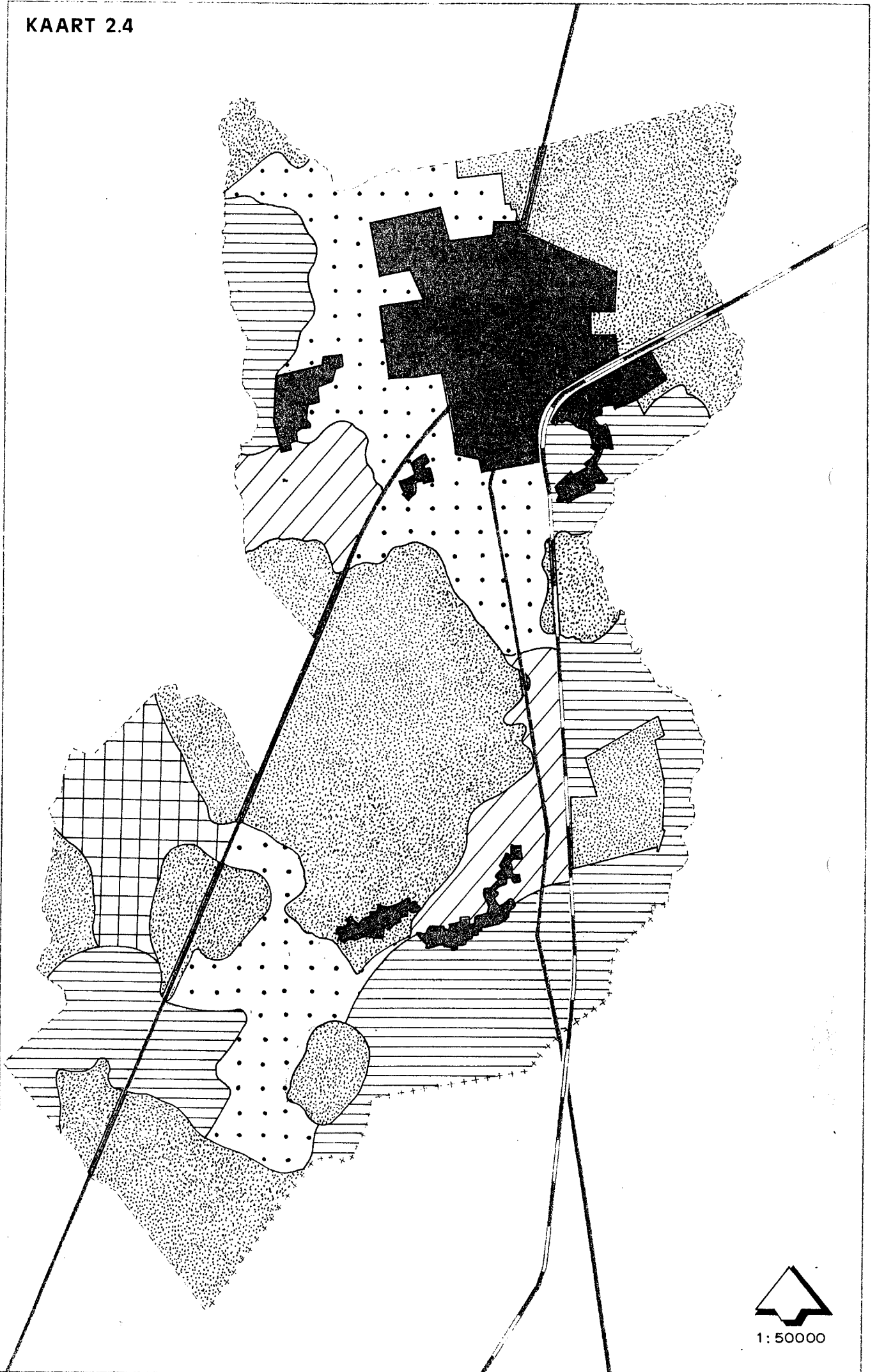

NATUURKERNEN

BESTAANDE BEBOUWING

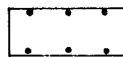
KAART 2.4

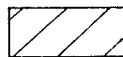
1:50000

AGRARISCH RUIMTELIJKE MOGELIJK- HEDEN (INDICATIEF)

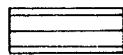
BRON: DEELSTUDIE LANDBOUW

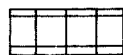
MOGELIJKE KAVELGROOTTE TOT
15 HA (kleine schaal)

MOGELIJKE KAVELGROOTTE VAN
15 TOT 25 HA (matige schaal)

MOGELIJKE KAVELGROOTTE VAN
25 TOT 40 HA (ruime schaal)

MOGELIJKE KAVELGROOTTE 40 HA
EN MEER (grote schaal)

GROENGEBIEDEN (volgens facet-
streekplan I-II-III)

BESTAANDE BEBOUWING

bedrijf geamoveerd te worden en dient geen vestiging van nieuwe bedrijven plaats te vinden; te handhaven of nieuw te vestigen bedrijven moeten zich kunnen ontwikkelen."

- *"de omstandigheden voor afvloeiing uit de landbouw moeten zo gunstig mogelijk zijn."*

Ten aanzien van de consequenties van deze objectdoelen voor de ruimtelijke inrichting zegt de deelstudie:

- met betrekking tot de melkveehouderij:

"De beste mogelijkheden voor deze tak liggen in de gebieden van matige, ruime en grote schaal, hoewel de gebieden van kleine schaal voorlopig nog blijven meespelen.

De gronden dienen, bij voorkeur in één kavel, gegroepeerd te zijn bij bedrijfsgebouwen en geschikt te zijn voor een rationele bedrijfsvoering." (pagina 34)

- met betrekking tot de veredeling:

"Uit paragraaf 1.4.2.3. blijkt dat de veredelingslandbouw nauw verweven is met de agrarische bedrijvigheid, zodat de nodige speelruimte voor de veredeling van wezenlijk belang is voor de brabantse landbouw als geheel. De veredeling brengt in een aantal gevallen ook problemen voor de landbouw en voor de samenleving met zich mee.

Bij het zoeken naar een oplossing voor deze vraagstukken dient vooropgesteld te worden, dat het aantal bedrijven met veredeling vermindert, dat de mogelijkheden om de milieuproblematiek aan te pakken verruimen en dat een landschappelijk verantwoorde oplossing in veel gevallen aan te geven is." (pagina 34)

"De gedachte van concentratie van veredelingsbedrijven in speciaal daartoe ingerichte gebieden ontmoet naast dezelfde problemen veterinaire risico's en is rekening houdend met de feitelijke situatie van verspreide bedrijven niet te verwezenlijken." (pagina 35)

- met betrekking tot de tuinbouw:

"De groenteteelt in de open grond, de fruitteelt en de boomteelt dienen zich als regel overal te kunnen ontwikkelen, waarbij het streven zal moeten zijn zo gunstig mogelijke produktie-omstandigheden als genoemd in 1.4.3. te bereiken.

Op de groenteteelt- en bomenteelbedrijven dient zich glastuinbouw te kunnen ontwikkelen. Dit houdt in dat op plaatsen, waar na afweging van de in het geding zijnde factoren glasopstanden geweerd zullen worden, geen nieuwe groenteteeltbedrijven gevestigd moeten worden, terwijl voor bestaande bedrijven een incidentele oplossing gezocht dient te worden." (pagina 35/36)

- met betrekking tot de akkerbouw:

"De eisen, die de akkerbouw stelt vragen om detailoplossingen. Voor Midden- en Oost-Brabant dienen zich geen ruimtelijke consequenties in het groot aan." (pagina 36)

- met betrekking tot de gebieden van matige, ruime en grote schaal:

"Het is een belangrijke zorg, dat deze gebieden structureel geschikt blijven en omvangrijke gebieden, waarin deze klassen overwegen, instand gehouden en zo nodig verbeterd worden. Claims voor niet-agrarische doeleinden (bijvoorbeeld natuurgebied, recreatie en stad) en projecties, welke de schaal verkleinen (bijvoorbeeld wegen) zullen rekening moeten houden met de grote agrarische belangen, welke hier in het geding zijn." (pagina 36)

- met betrekking tot de gebieden van kleine schaal:

"Herhaald zij dat de gebieden van kleine schaal nog een gevoelige rol spelen voor de melkveehouderij, op zijn minst in de overgangsfase. Ook kan de veredeling of tuinbouw in belangrijke mate vertegenwoordigd zijn." (pagina 27)

- met betrekking tot de dichtbebouwde landelijke gebieden:

"De melkveehouderij zal hier op den duur zeker niet meer voort kunnen. Wel kunnen speciale vormen van rundveehouderij, bijvoorbeeld kalveropfok, nog voldoende armslag hebben en is de veredeling en de tuinbouw op veel plaatsen vertegenwoordigd." (pagina 37)

- met betrekking tot de landinrichting:

"Zowel in het kader van de ruilverkaveling bij de wet, als de ruilverkaveling bij overeenkomst en de vrijwillige kavelruil kan een belangrijk stuk van de doelstelling en ruimtelijke consequenties verwezenlijkt worden. De ruilverkaveling

bij de wet komt tot stand na intensief overleg met de streek belanghebbende instanties, gemeenten, provincie en centrale cultuurtechnische commissie, bezwarenprocedure en vaststelling door Gedeputeerde Staten en is daarmee in de meeste gevallen een goed instrument om de agrarische en niet-agrarische belangen tot een synthese te brengen." (pagina 38/39)

2.5. NOTA OPENLUCHTRECREATIE NOORD-BRABANT.

De nota geeft aan, dat in de toekomst de Kempen, met het daarin gelegen Eurostrand en de boswachterij Leende, een zeer grote functie zullen vervullen voor de dagrecreatie van de inwoners van Eindhoven e.o.

Verder geeft de nota een beeld van de ontwikkeling van de recreatie in de gehele provincie, waarbij op pagina 40 in het kort het hierna te behandelen zoneringsplan voor de Agglomeratie Eindhoven is beschreven.

2.6. HET ZONERINGSPLAN VOOR DE AGGLOMERATIE EINDHOVEN.

Kaart 2.5. De ontworpen recreatiestructuur geeft aan de zuidzijde van de bebouwde kom van Valkenswaard een intensief dagrecreatiegebied in de urbane sfeer, waarover op pagina 77 van het plan het volgende gezegd wordt:

"Het karakter van deze gebieden is over het algemeen artificieel. De inrichting zal afgestemd zijn op de behoefte aan dagrecreatieve voorzieningen op korte afstand van de woning."

Verder zijn overwegend gebieden aangewezen, die bestemd zijn voor de extensieve en zeer extensieve dagrecreatie. Het plan zegt op pagina 83 over deze gebieden, dat:

"ze in tegenstelling tot de artificiële urbane parkgebieden ook in de toekomst een uitgesproken landschappelijk karakter zullen behouden."

Verder wordt op pagina 88 over o.a. de Malpiebergsche Heide gesteld, dat:

"dit gebied tezamen met de boswachterij Leende, de Schopschoorse en Borkelsche Heide en het oostelijk daarvan gelegen dal van de Dommel en de Tongelreep uit landschappelijk

en natuurwetenschappelijk oogpunt uiterst waardevol en van nationale betekenis moet worden geacht.

Over het gebied tussen de Malpiebergsche Heide en de boswachterij Leende wordt op pagina 88 gezegd, dat:

"het in het kader van de sanering in de landbouw naar analogie van het plan Mansholt wenselijk is dat dit gebied in de toekomst uit de produktie wordt genomen en de bestemming natuurgebied krijgt."

Kaart 2.6.

Naast de recreatiestructuur geeft het zoneringsplan een zogenaamde "landschapsvisie", waarop voor Valkenswaard de volgende aanduidingen voorkomen: stedelijk groen, (dit betreft het eerder genoemde gebied voor de intensieve dagrecreatie), natuurlijk boslandschap I en II, natuurlijk coulissenlandschap I, agrarisch coulissenlandschap I en II en landschappelijk te verzorgen restgebied.

Het plan zegt over deze aanduidingen het volgende:

- natuurlijk boslandschap:

"De boscomplexen bestaan uit produktiebos, natuurlijk bos of verwilderd produktiebos. Het natuurlijk boslandschap I komt voor in de zône voor zeer extensieve dagrecreatie (stiltezone) met zeer ondergeschikte recreatieve voorzieningen."

(pagina 97)

- natuurlijk boslandschap II:

"Boslandschap, waarvan de open ruimten bestaan uit natuurterreintjes of voor extensieve dagrecreatie ingerichte terreintjes als speelweiden, plukweiden, picknickplaatsen e.d."

(pagina 98)

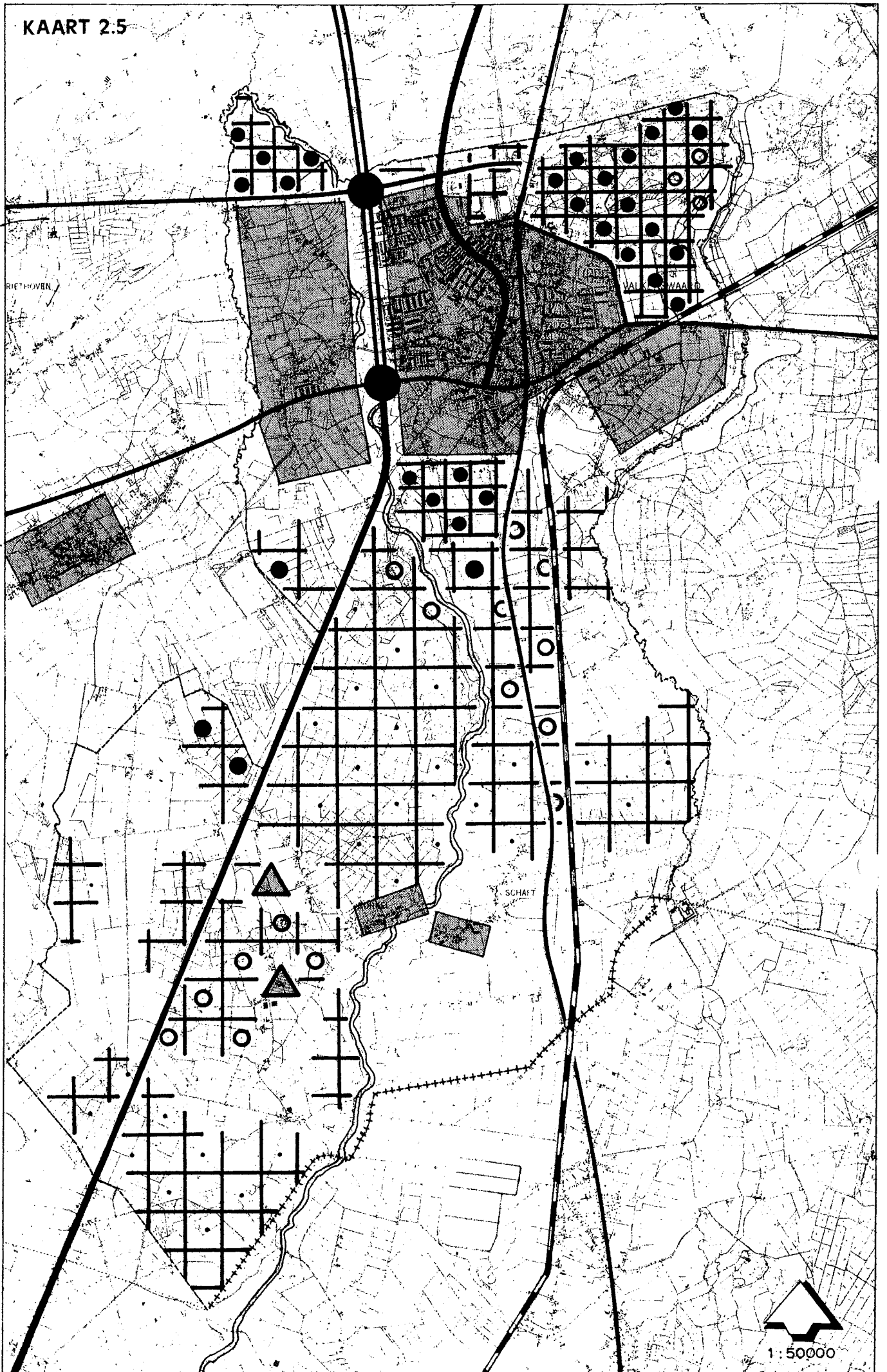
- natuurlijk coulissenlandschap:

"Geen of zeer weinig ondergeschikte recreatieve voorzieningen. Het natuurlijk coulissenlandschap I komt voor in de zône voor zeer extensieve dagrecreatie (stiltezone) en is als zodanig vergelijkbaar met het natuurlijk boslandschap I." (pagina 98)

- agrarisch coulissenlandschap I:

"Coulissenlandschap waarvan de open ruimten over het algemeen een agrarische bestemming hebben en de agrarische bedrijfsvoering zich optimaal kan ontwikkelen." (pagina 99)

KAART 2.5

- agrarisch coulissenlandschap II:

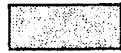
"Coulissenlandschap waarvan de open ruimten over het algemeen een agrarische bestemming hebben, maar waar de agrarische bedrijfsvoering gebonden is aan voorschriften betreffende de bouw van bedrijfsgebouwen, produktiemethoden, beplantingen, natuurbehoud e.d." (pagina 99)

- de restlandschappen:

"De restlandschappen zijn veelal kleine, ingesloten gebieden waarin de agrarische bedrijfsvoering weinig toekomst zal hebben, maar waarvoor in het kader van het zoneringsplan niet direct een nieuwe bestemming voor handen is." (pagina 100).

LANDSCHAPSVISIE

BRON: RECREATIEONTWIKKELING AGGLOMERATIE
EINDHOVEN ZONERINGSPLAN

STEDELIJK GEBIED

WEGEN MET KNOOPPUNT

SPOORWEG

WATERLOOP

STEDELIJK GROEN

BOSLANDSCHAPPEN

NATUURLIJK BOSLANDSCHAP I

NATUURLIJK BOSLANDSCHAP II

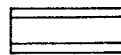

RECREATIE BOSLANDSCHAP

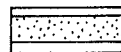
COULISSENLANDSCHAPPEN

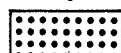
NATUURLIJK COULISSEN-
LANDSCHAP

AGRARISCH COULISSEN-
LANDSCHAP I

AGRARISCH COULISSEN-
LANDSCHAP II

LANDSCHAPPELIJK TE
VERZORGEN

3

strukturschets

- 3.1. Algemeen.
- 3.2. Verkeersstructuur.
- 3.3. Woonbebouwing.
- 3.4. Industrie.

3.1. ALGEMEEN

Kaart 3.1. De ruimtelijke ontwikkeling van Valkenswaard is in een structuurschets vastgelegd, die tot nu toe, vooral als gevolg van meningsverschillen over de meest wenselijke verkeersoplossing ten zuiden van Eindhoven, niet kon worden ontwikkeld tot een afgewogen structuurplan in de zin van de Wet op de Ruimtelijke Ordening.

De gedachten, die aan de structuurschets ten grondslag liggen, passen in het ontwikkelingsplan van het Samenwerkingsorgaan Agglomeratie Eindhoven. In het oorspronkelijke structuurplan voor de Agglomeratie Eindhoven werden de hoofdlijnen van de structuurschets voor Valkenswaard dan ook overgenomen.

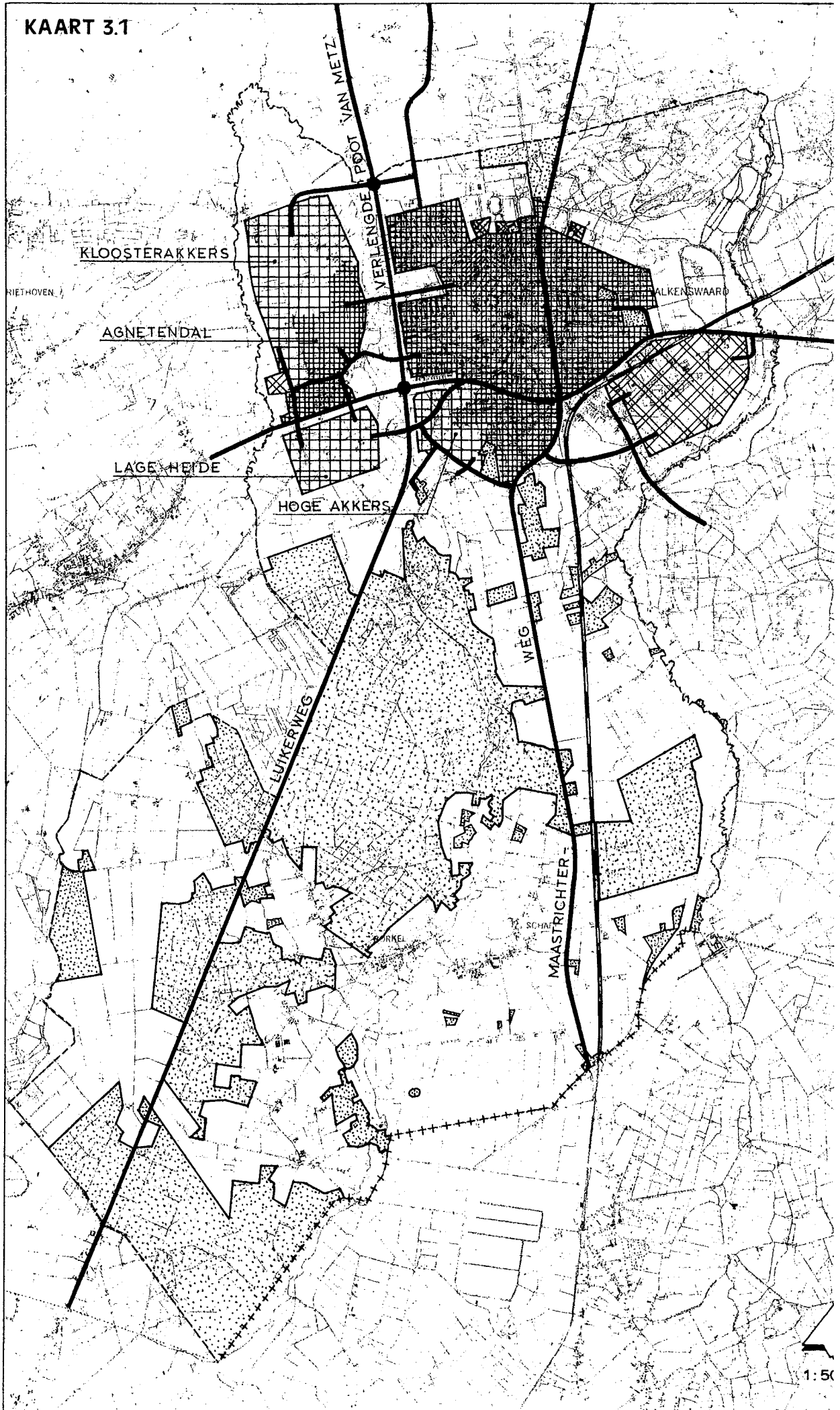
3.2. VERKEERSSTRUCTUUR.

Ter ontlasting van het vrij aanzienlijk doorgaand verkeer in de binnenstad van Valkenswaard is in noord-zuid richting een kortsluiting nodig tussen de bestaande aansluiting op de E-3 ten zuidwesten van Eindhoven en de Luikerweg ten zuiden van Valkenswaard. Een tracée van deze kortsluiting (Verlengde Poot van Metz) door het oostelijk deel van het Dommeldal, langs de westzijde van Valkenswaard, biedt daarvoor de beste mogelijkheden.

In oost-west richting gaat het vooral om verkeer, dat uit oostelijke en westelijke richting op Valkenswaard gericht is en ten dele doorgaand is in de richting Eindhoven. Daarvoor is door de Provinciale Waterstaat - zuidelijk langs Dommelen - een aslijn vastgesteld.

Momenteel wordt opnieuw onderzocht welke de meest wenselijke wegenstructuur voor Valkenswaard is, vooruitlopend en in aanvulling op de Verlengde Poot van Metz. Deze hernieuwde studie is nodig en wenselijk gebleken, onder andere in verband met de mogelijkheid, dat de aanleg van de Verlengde Poot van Metz nog enige tijd op zich zal laten wachten, terwijl de verkeerssituatie met name in het centrum om oplossingen op korte termijn vraagt. Tevens is in het onderzoek betrokken de vraag of de tot nu toe geprojecteerde verbinding Eersel-Leende op het aangewezen tracée gehandhaafd dient te blijven. In verband daarmee is een gebied ten zuiden van Dommelen en een gebied ten zuiden van Valkenswaard, tussen Maastrichterweg en Luikerweg buiten het bestemmingsplan Buitengebied gelaten.

KAART 3.1

RECREATIESTRUCTUUR

BRON: RECREATIEONTWIKKELING AGGLOMERATIE
EINDHOVEN ZONERINGSPLAN

STEDELIJK GEBIED

WEGEN MET KNOOPPUNT

SPOORWEG

WATERLOOP

URBANE PARKZONE

INTENSIEVE DAGRECREATIE

EXTENSIEVE DAGRECREATIE

RURALE PARKZONE

INTENSIEVE DAGRECREATIE

EXTENSIEVE DAGRECREATIE

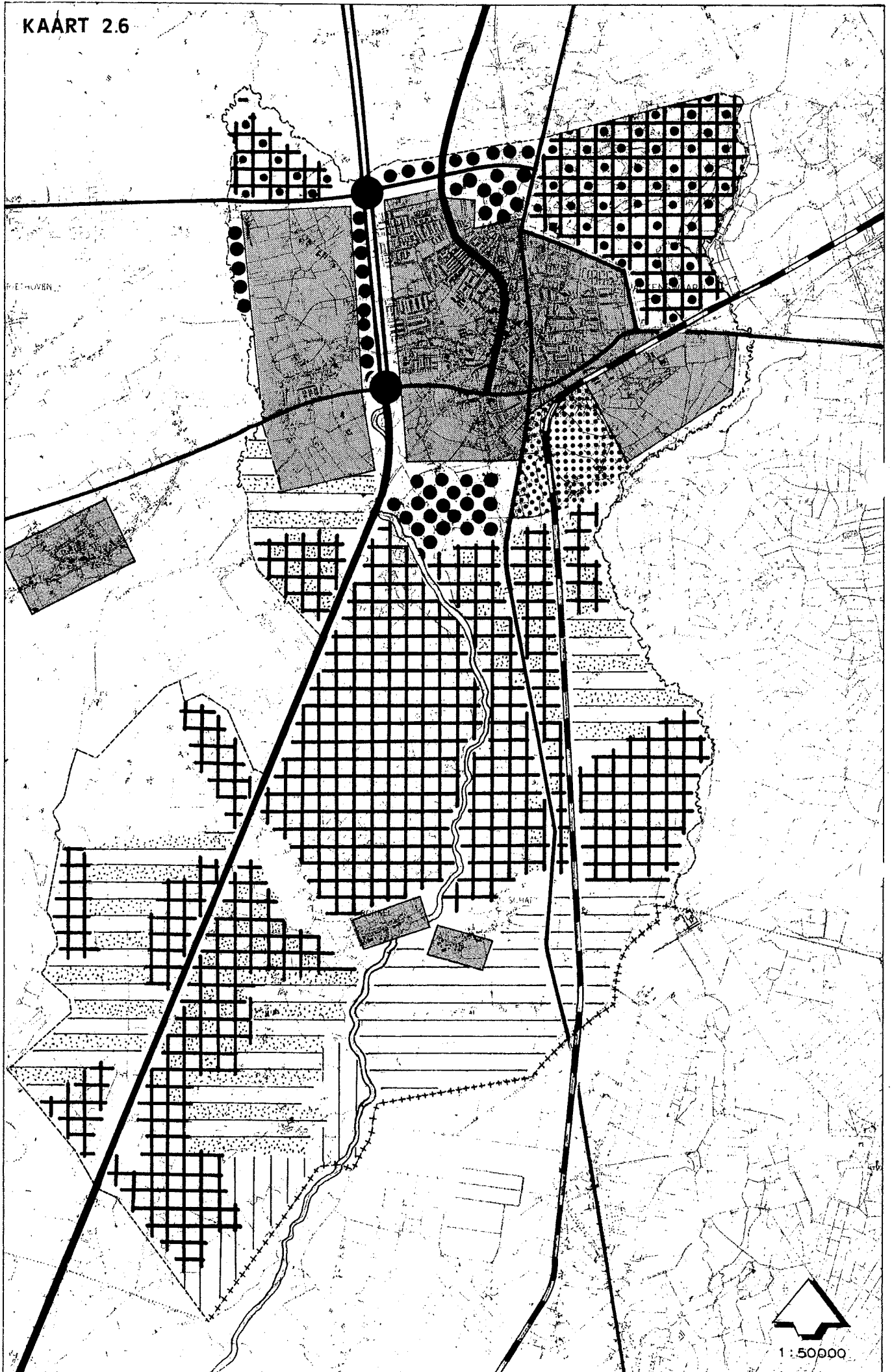

ZEER EXTENSIEVE DAGRECREATIE
(STILTE - ZONE)

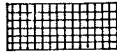
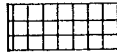

EXTENSIEVE VERBLIJFSRECREATIEZONE

KAART 2.6

STRUKTUURSCHETS

	HOOFDWEG
	SPOORWEG
	BESTAAND WOONGEBIED
	ONTWORPEN WOONGEBIED
	INDUSTRIEGEBIED
	BOS EN WOESTE GROND

3.3. WOONBEBOUWING.

Oók de mogelijke en wenselijke ontwikkeling van de woongebieden in Valkenswaard is tot nu toe onderwerp geweest van studie en overleg met het Samenwerkingsorgaan Agglomeratie Eindhoven. De op de structuurschets aangegeven woongebieden moeten als de maximaal mogelijke uitbreiding worden gezien.

Aan de noord- en oostzijde van Valkenswaard is, met de reeds vastgestelde beëindiging van de woongebieden, de grens van de toelaatbare afstand tot de aan die zijden gelegen natuurgebieden bereikt.

Uitbreiding van enige omvang was daarna alleen nog mogelijk in zuidelijke richting tussen de Malpie en de Leenderbossen of in westelijke richting, ten noorden van Dommelen.

Na ampele overweging is voor het laatste gekozen, omdat dit zowel in relatie tot het centrum van Valkenswaard, als tot de Kempen en in het kader van de Agglomeratie Eindhoven, de voorkeur verdient.

Het rijk gevarieerde landschap ten zuiden van Valkenswaard blijft op deze manier onaangetast.

Het plan Kloosterakkers ten noorden van Dommelen is in een ver gevorderd stadium van ontwikkeling. Het plan Agnetendal, dat een woongebied binnen de totale wijk Kloosterakkers omvat, is vrijwel voltooid.

Met de Hoge Akkers wordt beoogd een afronding van de zuidelijke bebouwingsrand van Valkenswaard te verkrijgen. De plannen tot realisering van dit woongebied verkeren nog in een beginstadium. Het gebied is buiten het bestemmingsplan gelaten.

Uit de studie "Ontwikkelingsplan voor de Agglomeratie Eindhoven" en de naar aanleiding daarvan opgestelde nota "Enkele modellen voor de ontwikkeling van het woningbouwtempo in de gemeente Valkenswaard" (Associatie voor Planologie/oktober 1972) is gebleken, dat de op de structuurschets aangegeven uitbreiding op de Lage Heide in ieder geval niet binnen 10 á 15 jaar zal worden gebouwd, doch hoogstens als reserve op lange termijn moet worden beschouwd. Om redenen als in paragraaf 3.2. genoemd is dit gebied niet in het onderhavige bestemmingsplan opgenomen.

3.4. INDUSTRIE.

Aan de zuid-oostzijde van Valkenswaard is een industrieterrein geprojecteerd. De oppervlakte van dit industrieterrein past in het kader van de totale behoefte binnen de Agglomeratie Eindhoven.

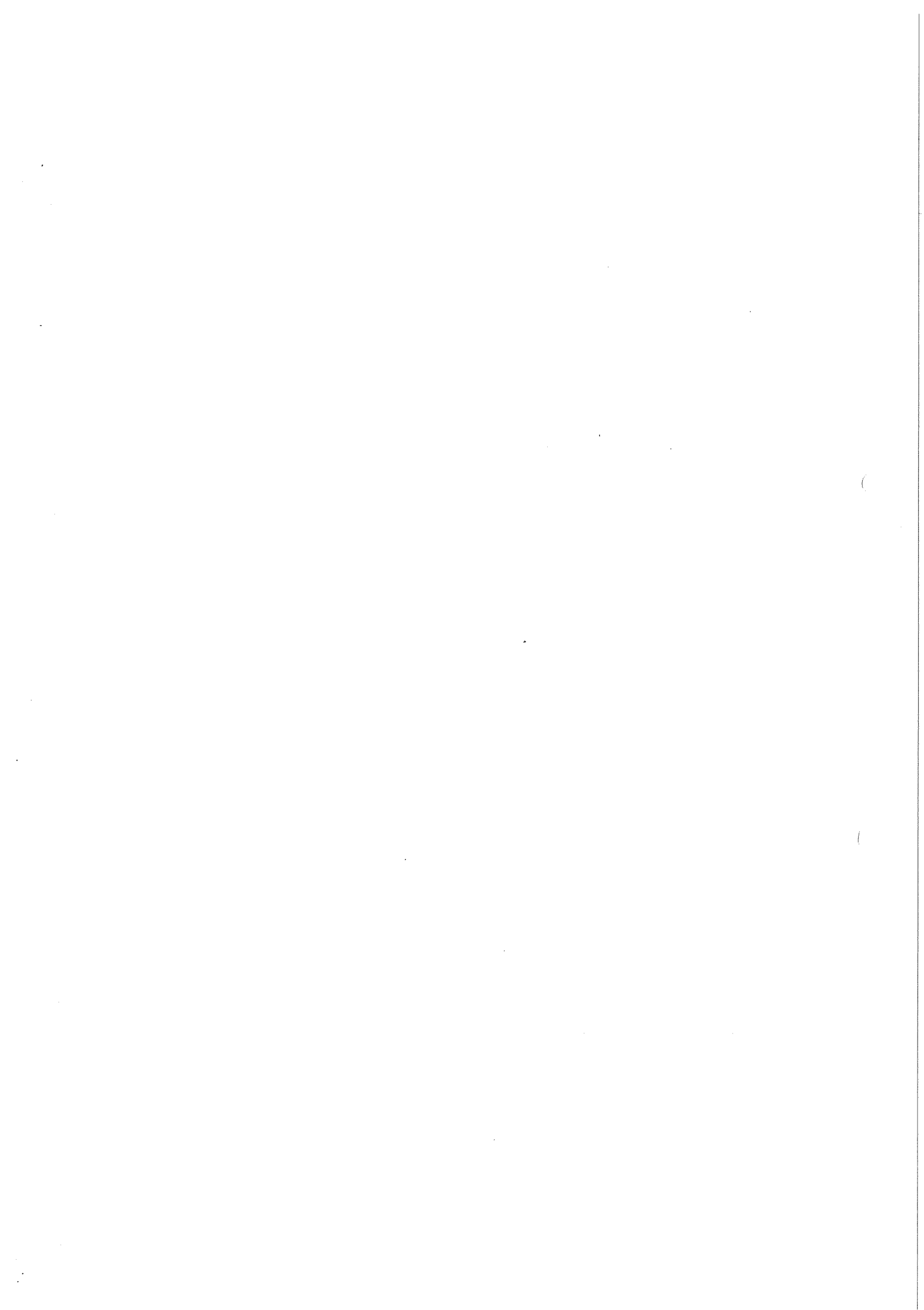
Voor het industriegebied is een bestemmingsplan gemaakt, te weten het bestemmingsplan "Schaapsloop 1:2.500".

Aan het noordelijk deel van dit bestemmingsplan werd door Ge-deputeerde Staten van Noord-Brabant bij besluit dd. 25 november 1970 G.nr. 25307, goedkeuring verleend.

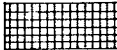

Aan het zuidelijke deel werd goedkeuring onthouden, omdat Ge-deputeerde Staten van mening waren, dat de capaciteit van het industrieterrein tot het jaar 2000 toereikend zou zijn en zij het uit een oogpunt van goede ruimtelijke ordening niet aanvaardbaar vinden, dat gronden gedurende een periode van 30 jaar voor een bepaald doel worden gereserveerd, aangezien hierdoor rechthebbenden op deze gronden te zeer in hun mogelijkheden zouden worden beperkt.

Inmiddels is echter het merendeel van de thans beschikbare terreinen uitgegeven of worden over de uitgifte van terreinen onderhandelingen gevoerd. Derhalve dient nu reeds tot projectie van uitbreiding van het areaal industrieterrein te worden overgegaan. Dit geldt temeer nu volgens het ontwerp-structuurplan Centrum gestreefd dient te worden naar verplaatsing van een aantal niet goed in het centrum passende industriële bedrijven.

Met de voorbereiding van een bestemmingsplan is een aanvang gemaakt. Hierbij wordt gestreefd naar maximale aanpassing en inpassing van de bestaande waardevolle landschappelijke elementen en hoofdstructuren, hetgeen waarschijnlijk beperkingen zal opleggen aan de uitbreidingsmogelijkheden in het gebied aansluitend aan het bestaande industrieterrein. Het te ontwikkelen nieuwe industrieterrein zal moeten voldoen aan de taakstelling, die de Agglomeratie in deze voor Valkenswaard in het ontwikkelingsprogramma heeft aangegeven (+ 35 ha.).

STRUKTUURSCHETS

	HOOFDWEG
	SPOORWEG
	BESTAAND WOONGEBIED
	ONTWORPEN WOONGEBIED
	INDUSTRIEGEBIED
	BOS EN WOESTE GROND

3.3. WOONBEBOUWING.

Oók de mogelijke en wenselijke ontwikkeling van de woongebieden in Valkenswaard is tot nu toe onderwerp geweest van studie en overleg met het Samenwerkingsorgaan Agglomeratie Eindhoven. De op de structuurschets aangegeven woongebieden moeten als de maximaal mogelijke uitbreiding worden gezien.

Aan de noord- en oostzijde van Valkenswaard is, met de reeds vastgestelde beëindiging van de woongebieden, de grens van de toelaatbare afstand tot de aan die zijden gelegen natuurgebieden bereikt.

Uitbreiding van enige omvang was daarna alleen nog mogelijk in zuidelijke richting tussen de Malpie en de Leenderbossen of in westelijke richting, ten noorden van Dommelen.

Na ampele overweging is voor het laatste gekozen, omdat dit zowel in relatie tot het centrum van Valkenswaard, als tot de Kempen en in het kader van de Agglomeratie Eindhoven, de voorkeur verdient.

Het rijk gevarieerde landschap ten zuiden van Valkenswaard blijft op deze manier onaangetast.

Het plan Kloosterakkers ten noorden van Dommelen is in een gevorderd stadium van ontwikkeling. Het plan Agnetendal, dat een woongebied binnen de totale wijk Kloosterakkers omvat, is vrijwel voltooid.

Met de Hoge Akkers wordt beoogd een afronding van de zuidelijke bebouwingsrand van Valkenswaard te verkrijgen. De plannen tot realisering van dit woongebied verkeren nog in een beginstadium. Het gebied is buiten het bestemmingsplan gelaten.

Uit de studie "Ontwikkelingsplan voor de Agglomeratie Eindhoven" en de naar aanleiding daarvan opgestelde nota "Enkele modellen voor de ontwikkeling van het woningbouwtempo in de gemeente Valkenswaard" (Associatie voor Planologie/oktober 1972) is gebleken, dat de op de structuurschets aangegeven uitbreiding op de Lage Heide in ieder geval niet binnen 10 á 15 jaar zal worden gebouwd, doch hoogstens als reserve op lange termijn moet worden beschouwd. Om redenen als in paragraaf 3.2. genoemd is dit gebied niet in het onderhavige bestemmingsplan opgenomen.

3.4. INDUSTRIE.

Aan de zuid-oostzijde van Valkenswaard is een industrieterrein geprojecteerd. De oppervlakte van dit industrieterrein past in het kader van de totale behoefte binnen de Agglomeratie Eindhoven.

Voor het industriegebied is een bestemmingsplan gemaakt, te weten het bestemmingsplan "Schaapsloop 1:2.500".

Aan het noordelijk deel van dit bestemmingsplan werd door Ge-deputeerde Staten van Noord-Brabant bij besluit dd. 25 november 1970 G.nr. 25307, goedkeuring verleend.

Aan het zuidelijke deel werd goedkeuring onthouden, omdat Ge-deputeerde Staten van mening waren, dat de capaciteit van het industrieterrein tot het jaar 2000 toereikend zou zijn en zij het uit een oogpunt van goede ruimtelijke ordening niet aanvaardbaar vinden, dat gronden gedurende een periode van 30 jaar voor een bepaald doel worden gereserveerd, aangezien hierdoor rechthebbenden op deze gronden te zeer in hun mogelijkheden zouden worden beperkt.

Inmiddels is echter het merendeel van de thans beschikbare terreinen uitgegeven of worden over de uitgifte van terreinen onderhandelingen gevoerd. Derhalve dient nu reeds tot projectie van uitbreiding van het areaal industrieterrein te worden overgegaan. Dit geldt temeer nu volgens het ontwerp-structuurplan Centrum gestreefd dient te worden naar verplaatsing van een aantal niet goed in het centrum passende industriële bedrijven.

Met de voorbereiding van een bestemmingsplan is een aanvang gemaakt. Hierbij wordt gestreefd naar maximale aanpassing en inpassing van de bestaande waardevolle landschappelijke elementen en hoofdstructuren, hetgeen waarschijnlijk beperkingen zal opleggen aan de uitbreidingsmogelijkheden in het gebied aansluitend aan het bestaande industrieterrein. Het te ontwikkelen nieuwe industrieterrein zal moeten voldoen aan de taakstelling, die de Agglomeratie in deze voor Valkenswaard in het ontwikkelingsprogramma heeft aangegeven (+ 35 ha.).

4.1. ALGEMEEN.

De gemeente Valkenswaard kan naar urbanisatiegraad getypeerd worden als een verstedelijkte plattelandsgemeente van de categorie B2. In de loop der jaren heeft een verschuiving plaatsgevonden van een overwegend agrarische beroepsbevolking en werkgelegenheid naar een beroepsbevolking en werkgelegenheid waarin de industriële dienstensector overheerst.

Binnen de Agglomeratie Eindhoven neemt de gemeente Valkenswaard een eigen plaats in. De gemeente heeft een belangrijke woonfunctie. Door het toenemend aantal inwoners kan zij steeds meer voorzieningen van niveau realiseren, waardoor het leefklimaat steeds aantrekkelijker wordt.

Valkenswaard biedt aan een groot deel van de eigen bevolking werkgelegenheid.

De kernen in de buitengebieden hebben een eigen taak.

Zij hebben vooral een agrarische en een rekreatieve functie.

4.2. BEVOLKINGSONTWIKKELING.

De gemeente Valkenswaard is in sociaal-economisch opzicht een snel groeiende gemeente. In de periode 1961-1973 groeide de bevolking met 7137 personen, ofwel 36,9%. De Nederlandse bevolking nam in diezelfde periode slechts met 17% toe.

Het groeiproces heeft geen gelijkmatig verloop gehad. Dit hangt samen met de ontwikkeling van de afzonderlijke groeicomponenten. Tot 1970 was de groei voornamelijk te danken aan de natuurlijke groeicomponent, het geboorte-overschot. Na 1970 wordt de migratie de belangrijkste groeicomponent. Van het groeipercentage over de periode 1961-1973 van 36,9% bestond 21,2% uit natuurlijke groei en kwam 15,7% voor rekening van het migratieoverschot. Dit betekent, dat ongeveer 42% van de totale groei van 7137 verklaard wordt door het migratieoverschot.

Ruim de helft van de thans in de gemeente Valkenswaard wonende bevolking is daar ook geboren. Door het toenemende migratieoverschot is het aantal autochtonen in vergelijking met 1960 sterk gedaald. In 1960 was het aandeel van de autochtonen op de totale bevolking 60%.

4.3. BEROEPSBEVOLKING.

Volgens de laatste volkstelling omvatte de beroepsbevolking van Valkenswaard in 1971 + 9200 personen, waarvan + 6600 mannen en + 2600 vrouwen.

Van de totale beroepsbevolking vonden 4655 personen (51%) werk in de eigen gemeente. Een grote groep, de zogenaamde woonforensen, werkt in een andere gemeente. Een vergelijking van het woonforensisme in 1960 met het woonforensisme in 1971 levert het volgende beeld op:

	31-5-1960	28-2-1971	Relatieve toename t.o.v. 1960
Aantal woonforensen	2470	4460	80,6%
Totale begroepsbevolking	7315	9175	25,4%

Uit bovenstaande cijfers blijkt dat het aantal woonforensen in de periode 1960-1971 sterk is toegenomen. Het aantal woonforensen is met 80% gestegen. De totale beroepsbevolking met 25%.

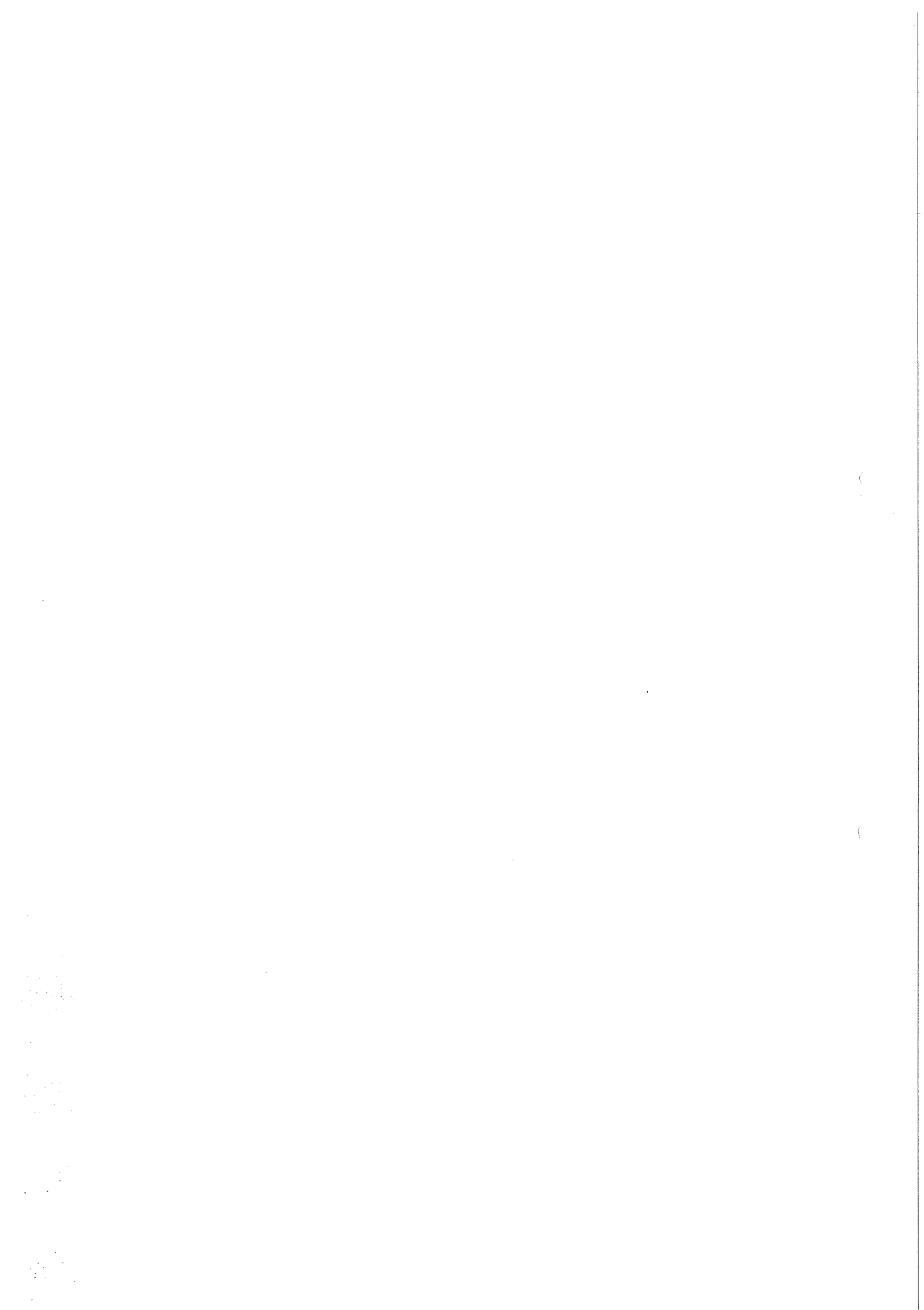
4.4. WERKGELEGENHEID.

In 1960 was + 5% van de beroepsbevolking werkzaam in de landbouw, + 67% in de industrie en de bouwnijverheid en + 27% in de verschillende dienstensectoren.

Het voorontwerp ontwikkelingsprogramma Agglomeratie Eindhoven raamde eind 1969 het aantal arbeidsplaatsen binnen Valkenswaard op totaal 7043. De verdeling naar sector was daarbij als volgt: 3,6% in de landbouw, 62,8% in de industrie en bouwnijverheid en 33,6% in de dienstensector.

fysisch milieu

- 5.1. Algemeen.
- 5.2. Geologische opbouw.
- 5.3. Geomorfologie.
- 5.4. Bodem.
- 5.5. Waterhuishouding en
waterbeheersing.

5.1. ALGEMEEN.

Het fysisch milieu is gedurende lange tijd bepalend geweest voor het gebruik van de bodem en daarmee voor de uiterlijke verschijningsvorm van het landschap.

In de afgelopen decennia hebben zich ontwikkelingen voorgedaan, die de mens meer en meer in staat stelden de natuurlijke gegevenheden van het terrein te overwinnen.

Niettegenstaande dat is in het buitengebied van Valkenswaard de relatie van het aanwezige landschap met het fysisch milieu dikwijls nog zeer duidelijk aanwezig. Het fysisch milieu bepaalt aldus de landschappelijke karakteristiek van het gebied en vormt alleen al daarom een rijkdom, die ook bij verdere ontwikkelingen in het buitengebied dient te worden gerespecteerd.

Om aan te kunnen geven hoe dat mogelijk is, dient vooreerst een beschrijving te worden gegeven van het ontstaan en de opbouw van het fysisch milieu.

5.2. GEOLOGISCHE OPBOUW.

De diepere ondergrond bestaat uit grove, grindhoudende zanden, die in het begin van het Pleistoceen door de Rijn werden afgezet en die tot de "Formatie van Sterksel" behoren. Door tektonische bewegingen ontstond in deze afzettingen een breukvlak, Feldbiss genaamd, die de westelijke begrenzing vormt van het dalingsgebied de Centrale Slenk. Binnen de gemeente loopt de Feldbiss ongeveer van Dommelen naar de Achelse Kluis en vormt zij de overgang van de Centrale Slenk naar het Kempische Plateau. In het landschap is het breukvlak momenteel, als gevolg van opgetreden niveau-nivellerende processen, niet meer als zodanig zichtbaar. Doordat de Rijn, waarschijnlijk als gevolg van bodembewegingen meer oostelijk ging stromen, kwam de sedimentatie op het hoger gelegen gebied lange tijd tot stilstand. Oostelijk van het breukvlak echter werd onder zeer koude omstandigheden materiaal van lokale oorsprong afgezet. Dit bestaat uit een gelaagd pakket verspoeld en verstoven grofzand, fijnzand en leem, dat met de naam "Formatie van Eindhoven" wordt aangeduid. Het oorspronkelijke hoogteverschil werd hierdoor voor een be-

langrijk deel teniet gedaan.

In de ijstijden van het Jong Pleistoceen vond veel materiaaltransport plaats en werden de Formaties van Sterksel en Eindhoven bedekt met andere afzettingen.

Door sneeuwsmeltwaterstromen werd een pakket leemarm en lemig fijnzand met ingesloten leemlagen afgezet, de zogenaamde fluvioperiglaciale afzettingen. Daarna werd door krachtige stormen veel zand getransporteerd, tijdens de verplaatsing geselecteerd naar korrelgrootte en op de fluvio-periglaciale afzettingen als dekzanden afgezet. Deze zanden hebben een fijne gelaagdheid, bestaande uit een afwisseling van bandjes met een hoger en een lager leemgehalte. Ze worden dekzanden genoemd, omdat ze over een grote oppervlakte als een dek op de oudere formaties liggen.

Binnen het grondgebied van de gemeente liggen deze dekzanden vrijwel overal aan de oppervlakte. Een uitzondering vormen de beekdalen, waarin holocene vormingen tot stand kwamen.

Aan het einde van de laatste ijstijd trad een blijvende klimaatverbetering op, die tot de huidige tijd voortduurde. Aanvankelijk was het in dit tijdperk van het Holoceen nog erg droog. Geleidelijk werd het echter vochtiger en er ontwikkelde zich een welige vegetatie.

De dekzandoppervlakken werden ingesneden door beken en er vormden zich brede dalen. Als gevolg hiervan komen de grove afzettingen van de Formatie van Sterksel in de beekdalen dikwijls zeer dicht bij de oppervlakte.

In gebieden met een stagnerende waterafvoer werd veen gevormd. Binnen het grondgebied van de gemeente is dit meest broekveen, dat vrijwel uitsluitend voorkomt in de beekdalen.

Nadat de mens door ontbossing en ontginning in het natuurlijke landschap had ingegrepen, vond afspoeling van de hogere grond plaats. De beken namen het materiaal mee, en zetten het verder stroomafwaarts opnieuw af. Aldus werd een deel van het veen bedekt met een dunne laag lutumhoudend, sterk lemig zand (het dal van de Dommel ten noorden van de Venbergse Molen).

In verschillende perioden van het Holoceen hebben zich, doordat de mens het vegetatiedek vernielde, zandverstuivingen voorge-

daan. Deze zijn de oorzaak geweest van het ontstaan van stuifzandgebieden. Zij zijn gevormd uit dekzanden, die door hun wijze van ontstaan als windafzetting gemakkelijk opnieuw konden verwaaien.

5.3. GEOMORFOLOGIE.

Het aanwezige reliëf is in belangrijke mate gevormd onder invloed van de geologische processen. Het gebied vertoont een kaart 5.1. zuidwest-noordoost gerichte helking van ± 35 m + N.A.P. nabij de Plateaux, tot ± 21 m + N.A.P. in het noorden.

In grote lijnen is het grondgebied van de gemeente opgebouwd uit twee min of meer noord-zuid lopende dekzandruggen, van elkaar gescheiden door het beekdal van de Dommel.

Aan de andere zijden worden de dekzandruggen begrensd door de dalen van de Tongelreep en de Beekloop/Keersop.

Het reliëf van de dekzandgebieden is gering. In het algemeen is er alleen sprake van een zwakke golving.

De stuifzandgebieden, gelegen in de nabijheid van Borkel en in de Malpie, hebben aanzienlijker hoogteverschillen.

In uitgewaaide kommen van de dekzanden ontstonden vennen, zoals bijvoorbeeld het Malpieven, de Vaarvennen en het Taamven.

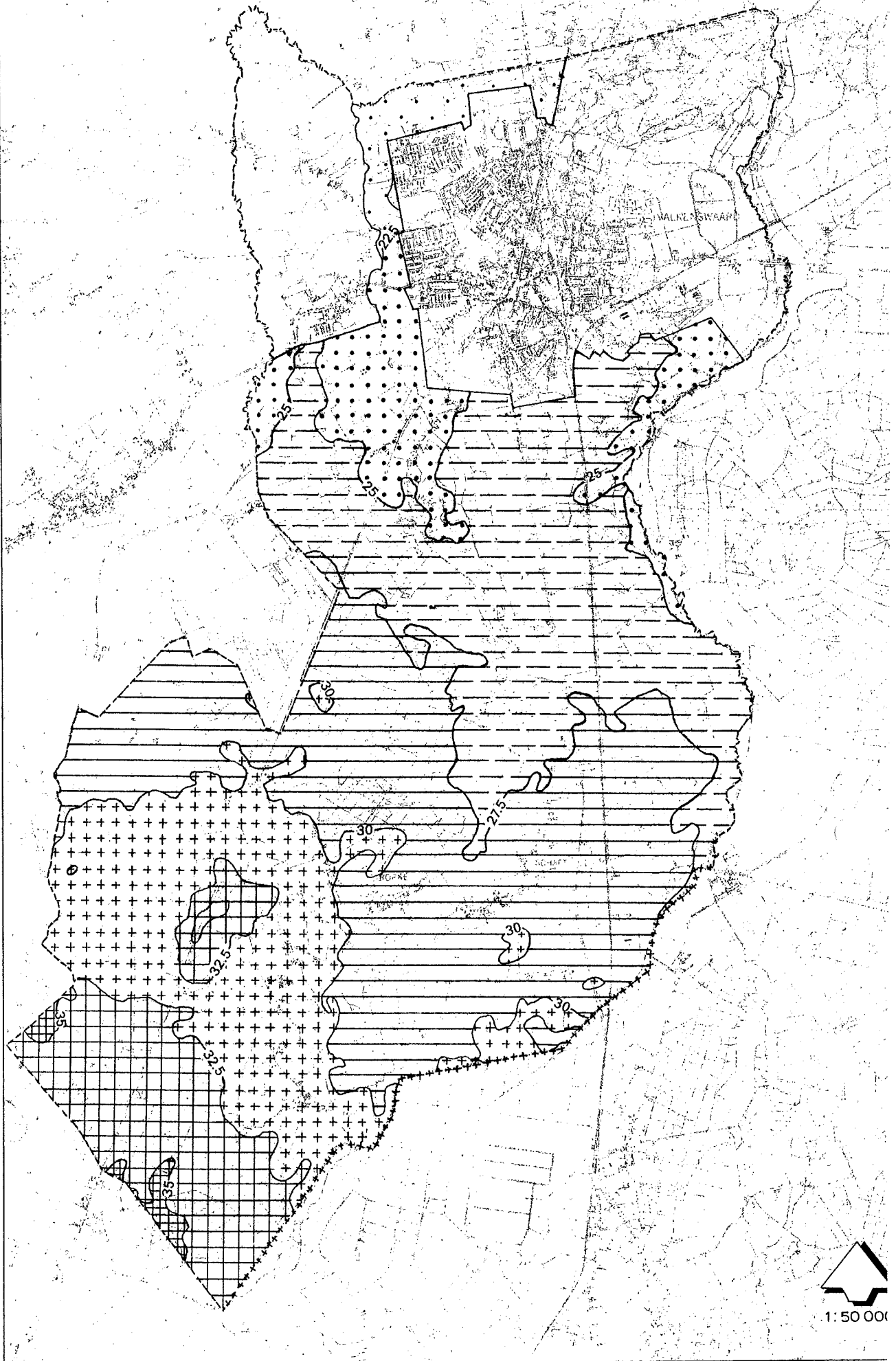
Het mikro-reliëf is mede gevormd onder invloed van de mens, onder meer door de eeuwenlange, geleidelijke ophoging van de oude bouwlanden met potstalmest.

5.4. BODEM.

Onder invloed van klimaat, waterhuishouding, planten- en dierenwereld en de mens, traden in de bovenste lagen van het materiaal, dat in de loop der eeuwen werd gedeponeed, veranderingen op, die met de naam bodemvorming worden aangeduid. Deze veranderingen bestaan onder meer uit ophoping, uitspoeling, en soms dieper in de grond weer neerslaan van mineralen en organische stoffen. Door deze processen ontstond in de bodem een gelaagdheid, die oorspronkelijk niet aanwezig was.

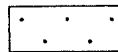
Deze gelaagdheid vormt de basis voor de indeling van de bodem in bodemeenheden.

KAART 5.1

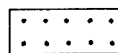

1:50 000

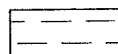
RELIEF

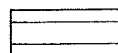
20 - 22,5 M + N.A.P.

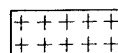
22,5 - 25 M + N.A.P.

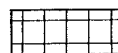
25 - 27,5 M + N.A.P.

27,5 - 30 M + N.A.P.

30 - 32,5 M + N.A.P.

32,5 - 35 M + N.A.P.

35 - 37,5 M + N.A.P.

Kaart 5.2. Op Valkenswaard's grondgebied komen de volgende bodemeenheden voor: enkeerdgronden, podzolgronden, kalkloze zandgronden en venige beekdalgronden.

Enkeerdgronden.

Enkeerdgronden zijn in dit gebied zandgronden met een humushoudende bovengrond, die dikker is dan 50 cm. Het zijn oude bouw- en graslandgronden, die vroeger bemest werden met potstalmest, waardoor de cultuurgronden geleidelijk werden opgehoogd met humus/zand en de dikke humushoudende dekken ontstonden.

Naar de hoogteligging boven het grondwater worden ze onderverdeeld in hoge en lage enkeerdgronden. De hoge zwarte enkeerdgronden hebben een humushoudende bovengrond, die donkerbruin tot zwart van kleur is.

Het zijn de gronden, die gedurende vele eeuwen als bouwland in gebruik zijn geweest. Ze liggen dan ook als bouwlandcomplexen nabij de verschillende nederzettingen: ten zuiden van Valkenswaard en Dommelen, rondom Schaft en Borkel, nabij de Hoeve, Voorste- en Achterste Brug, de Kapel, Klein Borkel. In het algemeen liggen ze hoog boven het grondwater. Doordat het humeuze (watervasthoudende) dek dik is, hebben ze echter van verdrogingsverschijnselen weinig last.

De lage enkeerdgronden hebben een hogere grondwaterstand. Ze komen alleen voor in de beekdalen en zijn voor het merendeel in gebruik als grasland. Ten zuiden van de Zeelberg worden ze geregeld, voor een korte periode als bouwland geëxploiteerd. Slechts de tussen Valkenswaard en Dommelen gelegen lage enkeerdgronden zijn opgebouwd uit lemig fijn zand. Alle overige gronden bestaan overwegend uit leemarm tot zwak lemig fijn zand.

Podzolgronden.

Podzolgronden zijn gronden met een inspoelingslaag, die is ontstaan door inspoeling van mineralen en organische stoffen, afkomstig uit de bovengrond. Gedurende het deel van het jaar, waarin de neerslag groter is dan de verdamping, vindt een neerwaarts gerichte waterstroming plaats. Daardoor kunnen in water oplosbare stoffen naar beneden worden verplaatst, waar zij onder bepaalde omstandigheden weer kunnen worden afgezet in een inspoelingslaag. De podzolgronden komen voor over bijna het

gehele oppervlak van de dekzandruggen. Ook de hoge zwarte en-keerdgronden rusten dikwijls op een podzol.

Naar het al dan niet voorkomen van ijzerhuidjes rondom de zandkorrels onder de inspoelingslaag en naar de dikte van de humushoudende bovenlaag worden de podzolgronden onderverdeeld in: veld-, laar- en haarpodzolgronden.

De veldpodzolgronden beslaan een bijzonder groot deel van het Valkenswaardse grondgebied. Voor het merendeel zijn het jonge heideontginningen, die na het invoeren van de kunstmest in gebruik zijn genomen.

Afhankelijk van de hoogteligging ten opzichte van het grondwater zijn de veldpodzolgronden in gebruik als grasland of als bouwland. Aan het eind van de 19e eeuw en in het begin van de 20e eeuw zijn de gronden, die voor gebruik als bouwland te hoog lagen, veelal beplant met grove dennen.

Laarpodzolgronden liggen in het landschap als uitbreidingen van de oude bouwlandcomplexen van de Hoeve en Voorste en Achterste Brug. Doordat zij minder lang in gebruik zijn als de hoge enkeerdgronden, is de humeuze bovengrond slechts 30 tot 50 cm dik.

Haarpodzolgronden worden aangetroffen op de hoogste delen van het landschap. Nagenoeg alle gronden van deze bodemeenheid zijn bedekt met dennenbossen.

Grote delen van de haarpodzolgronden zijn bedekt met een 20 à 30 cm dikke laag stuifzand: Malpiebergse Heide, Opperheide.

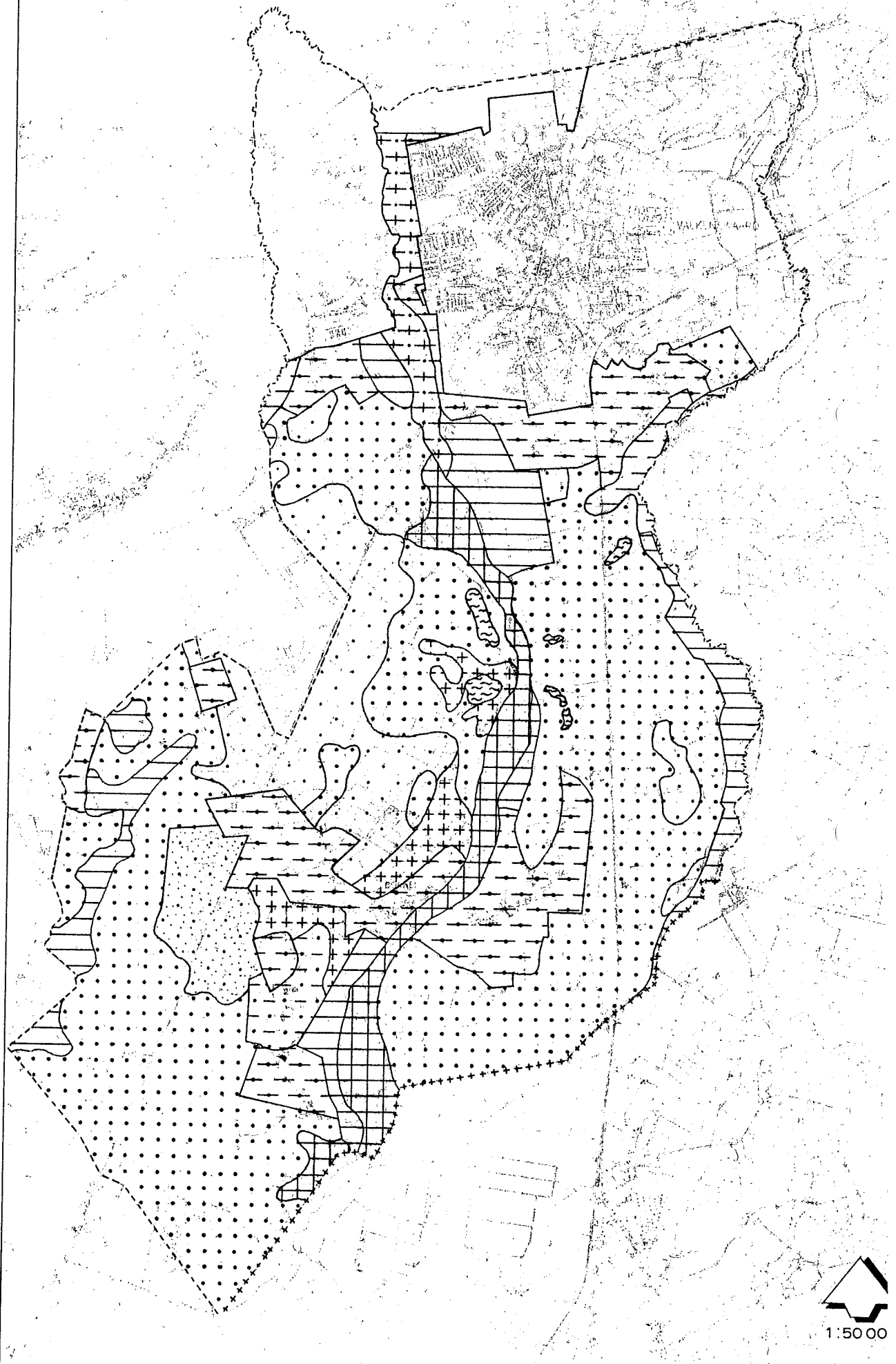
Kalkloze zandgronden.

De kalkloze zandgronden worden onderverdeeld in gooreerdgronden en duinvaaggronden.

Gooreerdgronden hebben een duidelijke donkere bovengrond en komen voor in de bovenloop en op de flanken van de beekdalen. De meeste gronden zijn in gebruik als grasland, plaatselijk ook als bouwland. Nabij Achelse Kluis worden de gedraineerde gronden uitsluitend gebruikt als bouwland.

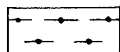
Duinvaaggronden zijn jonge stuifzandgronden, die ontstaan zijn uit hoog boven het grondwater gelegen droge dekzanden. Daar werd de vegetatie gemakkelijk vernield, waardoor het dekzand kon verwaaien. Stuifzanden komen voor nabij Borkel, in de Mal-

KAART 5.2

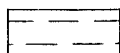

BODEM

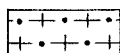
ENKEERDGRONDEN

HOGE ZWARTE ENKEERDGRONDEN

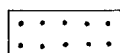

LAGE ENKEERDGRONDEN - LEEMARM
TOT ZWAK LEMIG FIJN ZAND

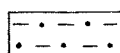

LAGE ENKEERDGRONDEN - LEMIG
FIJN ZAND

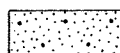
PODZOLGRONDEN

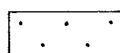
VELDPODZOLGRONDEN

LAARPODZOLGRONDEN

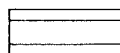

HAARPODZOLGRONDEN

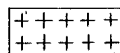

HAARPODZOLGRONDEN MET STUIFZAND-
LAAG

KALKLOZE ZANDGRONDEN

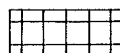

GOOREERDGRONDEN

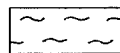
DUINVAAGGRONDEN

ASSOCIATIE VAN ENKELVOUDIGE KAARTEENHEDEN

VENIGE BEEKDALGRONDEN

OVERIGE ONDERSCHIEDINGEN

WATER

pie rondom het Groot Malpieven en ten noorden van Valkenswaard Opgestoven heuvels en uitgestoven laagten komen naast elkaar voor.

Venige beekdalgronden.

In het dal van de Dommel komen veengronden voor, die op korte afstand sterk variëren in dikte van de veenlaag en aard van de bovengrond. De grondwaterstand is hier in het algemeen hoog en de gronden zijn overwegend in gebruik als grasland. Er komen echter ook nog delen voor die woest zijn, of begroeid met wilgen en riet. Op enkele percelen zijn populieren aangeplant. Op de kaart zijn deze gronden aangegeven als venige beekdalgronden.

5.5. WATERHUISHOUDING EN WATERBEHEERSING.

Voor de afwatering van het grondgebied van de gemeente zorgen drie beken, te weten de Tongelreep, de Dommel en de Beekloop. Globaal kan worden gezegd, dat het gebied ten oosten van de Maastrichterweg afwatert op de Tongelreep, het gebied tussen Luiker- en Maastrichterweg op de Dommel en het gebied ten westen van de Luikerweg op de Beekloop. Meer noordelijk wordt de functie van de Beekloop overgenomen door de Keersop. De beken hebben in overeenstemming met de topografie van het gebied een min of meer zuid-noord gerichte stroomrichting. Vooral de beekdalen van Tongelreep en Dommel hebben te kampen met wateroverlast, ten dele in de vorm van inundaties.

De Tongelreep ontvangt veel water uit België. Dat is niet alleen overtollig regenwater, maar ook water dat afkomstig is van bevoeiing, zodat ook tijdens de zomermaanden de afvoer groot is. Aan de Beekloop wordt water onttrokken o.a. ten be-

Kaart 5.2. hoeve van het infiltratieobject ten zuiden van Westershoven.

Kaart 5.3. De grondwatertrappenkaart geeft een globale aanduiding van het niveau en de fluktuatie van het grondwater, uitgedrukt in 7 klassen, die grondwatertrappen (afgekort Gt's) worden genoemd. Elke Gt wordt gedefinieerd door de diepte van de gemiddeld hoogste en de gemiddeld laagste grondwaterstand.

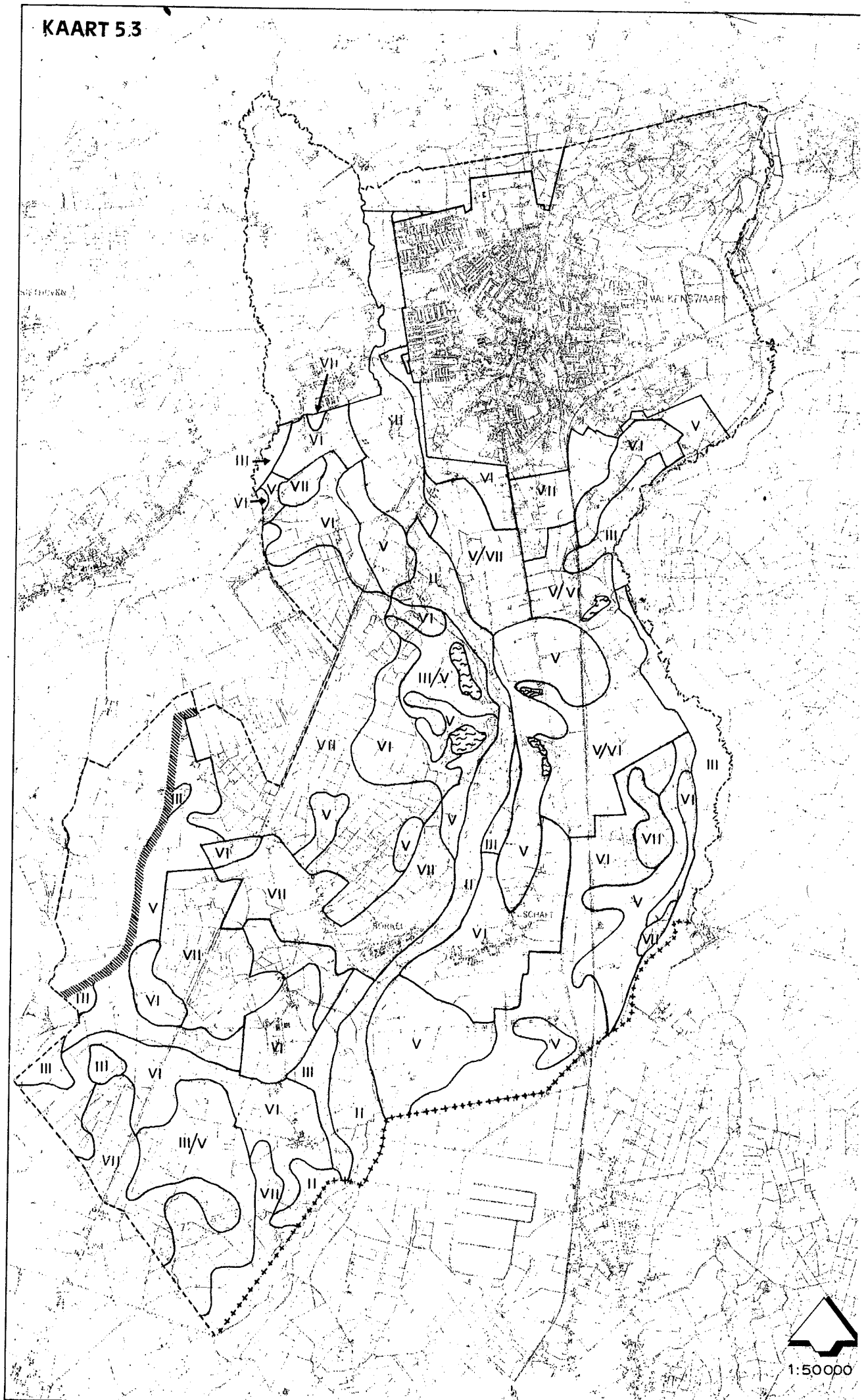
Een groot deel van de gronden heeft te kampen met wateroverlast. Dit is vooral het geval in de beekdalen, waar de Gt II of III bedraagt. Het gebruik van deze gronden blijft dan ook beperkt tot grasland. In de zomer daalt de grondwaterstand over een grote oppervlakte tot een zodanige diepte, dat gronden met een dun humeus dek last krijgen van verdroging.

Een belangrijk deel van de gronden met zeer lage grondwaterstanden (Gt VII) zijn beplant met bossen, omdat zij te droog zijn voor enig agrarisch gebruik.

LITERATUUR.

- Bodemkaart van Nederland, schaal 1:50.000, toelichting bij de kaartbladen 56 Turnhout en 57 West-Valkenswaard, Stichting voor Bodemkartering, 1968.
- Bodemkaart van Nederland, schaal 1:50.000, toelichting bij de kaartbladen 57 Oost Valkenswaard en 58 West Roermond, Stichting voor Bodemkartering, 1972.

KAART 5.3

GRONDWATER

GT	I	II	III	IV	V	VI	VII
GHG	-	-	<40	>40	<40	40-80	>80
GLG	<50	50-80	80-120	80-120	>120	>120	>120

GT : GRONDWATERTRAP

GHG: GEMIDDELD HOOGSTE GRONDWATERSTAND
IN CM BENEDEN MAAVELD

GLG: GEMIDDELD LAAGSTE GRONDWATERSTAND
IN CM BENEDEN MAAVELD

 GRENS VAN HET INFILTRATIEGEBIED

 WATER

6 landschap

- 6.1. Algemeen.
- 6.2. Ontwikkeling van het landschap.
- 6.3. Karakterisering van het landschap.
- 6.4. Waardering van het landschap.
 - 6.4.1. Algemeen.
 - 6.4.2. De werkwijze.
 - 6.4.3. De waardering.
- 6.5. Kwetsbaarheid van het landschap.
- 6.6. Conclusies.

6.1. ALGEMEEN.

Landschap kan worden omschreven als de typerende verschijningsvorm van een gebied, die het gevolg is van het samenspel van klimaat, water, bodem, flora, fauna en menselijk grondgebruik. In dit hoofdstuk wordt een beschrijving gegeven van de menselijke invloeden, die in de loop der tijden het landschap hebben bepaald en die tot het huidige landschapsbeeld hebben geleid. Binnen het complexe geheel van het landschap worden vervolgens landschappelijke eenheden onderscheiden, die onderling een zekere overeenkomst in de visuele opbouw vertonen.

Teneinde deze eenheden onderling met elkaar vergelijkbaar te maken, zijn zij op een zo objectief mogelijke wijze naar een aantal visuele kenmerken gewaardeerd.

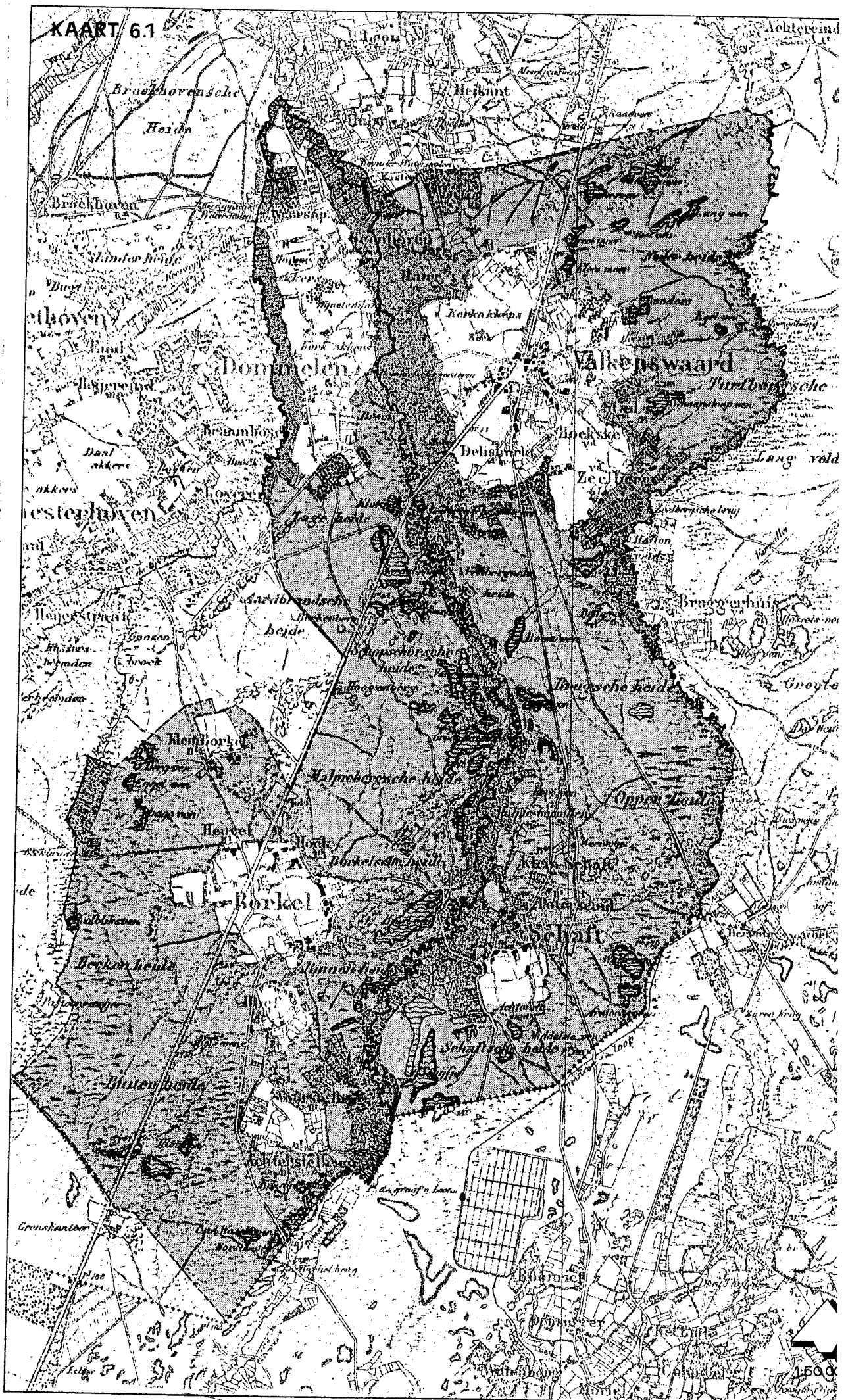
Aan de hand van de waarderingsresultaten is bepaald welke ontwikkelingen in het landschap kunnen plaatsvinden, zonder dat essentiële waarden worden aangetast.

6.2. ONTWIKKELING VAN HET LANDSCHAP.

Omdat men ten tijde van eerste vestiging nog bijna volledig in de eigen levensbehoeften moest voorzien, ontstonden de eerste nederzettingen op de randen van de beekdalen, waar men voor bouwland en voor grasland geschikte gronden in de directe nabijheid had. De ingebruikname van de bodem geschiedde niet, zoals bijvoorbeeld in Drenthe, vanuit een centrale nederzetting (esdorp), maar vanuit een langgerekt lint van naast elkaar gelegen hoeven. Vanuit de nederzettingen werden de gronden, die oorspronkelijk volledig met bos waren bedekt, ontgonnen, waarbij de bouwlanden van de verschillende hoeven geleidelijk aaneengroeiden tot grote complexen.

Buiten de bouwlandcomplexen ontstonden de uitgestekte heidevelden, waarop de schapen graasden. Niet alleen had men de schapen nodig voor de wol, maar bovendien leverden zij mest, die vermengd met heideplaggen en zand, over de bouwlanden werd uitgestrooid. Doordat dit systeem van bemesting gedurende vele eeuwen plaatsvond, kregen de bouwlanden geleidelijk een zeer dikke humeuze bovenlaag.

Kaart 6.1. De topografische kaart van 1837 toont de nederzettingen Valkens-

TOPOGRAFISCHE KAART 1837

BEBOUWING

BOS

BOUWLAND

GRASLAND

HEIDE

VENNEN

waard, Dommelen, Schaft, Borkel, Klein Borkel, Hoef, Voorste- en Achterste Brug met hun bouwlandcomplexen, omgeven door uitgestrekte heidevelden.

Het beekdal van de Dommel is volledig in gebruik als grasland. De nederzettingen met de bouwlandcomplexen en de graslanden moeten met de bossen en de houtwallen rondom de bouwlandcomplexen, de houtwallen tussen de akkers, de beplantingen langs de zandwegen, de elzenbossen en de kavelbeplantingen in de beedalen en de eikenbosjes op de erven van de hoeven (boerengerie hout) een zeer intiem en kleinschalig landschapsbeeld hebben gegeven.

Vrij gave representanten van dit oude cultuurlandschap zijn nu nog aanwezig nabij de Zeelberg, Schaft, de Hoeve en Voorste en Achterste Brug.

Tot in de tweede helft van de 19e eeuw werd het gebruik van de grond voornamelijk bepaald door het natuurlijk milieu. Veranderingen in het landschap voltrokken zich slechts zeer geleidelijk.

Nadien hebben zich evenwel ontwikkelingen voorgedaan, die het landschap op ingrijpende wijze veranderden.

- Het gebruik van kunstmest deed de heidevelden hun oorspronkelijke functie verliezen, zodat ze konden worden ontgonnen. Grote heidevelden als bijvoorbeeld de Brugsche-, de Schitische- en de Beeker Heide werden omgevormd tot landbouwgebieden, met de voor deze zogenaamde jonge ontginningen karakteristieke grote schaal en het grove en strakke kavel- en wegenpatroon.
- Een overvloed van Amerikaans graan, dat goedkoop kon worden ingevoerd, dwong de boeren zich meer te gaan toeleggen op de veeteelt.
- Door de toegenomen kennis ten aanzien van de waterbeheersing werd het mogelijk de laaggelegen gronden beter te benutten.
- De functie van kavelbeplantingen als erfafscheiding werd overgenomen door prikkeldraad, met als gevolg dat vele gebieden een meer open karakter kregen.
- Door de grote behoefte aan mijnhout werden grote delen van

de voor bouw- en grasland te droge gronden beplant met grove den (bijvoorbeeld de Opperheide, de Berkheuvels en de Malpiebergse Heide).

Al deze ontwikkelingen leidden ertoe, dat de relatie tussen grondgebruik en natuurlijk milieu in belangrijke mate werd doorbroken, hetgeen een vervaging van de natuurlijke grenzen betekende.

Waren de bovengenoemde ingrepen in het landschap vooral het gevolg van agrarische- en bosbouwkundige ontwikkelingen, de laatste jaren hebben ook andere belangen in het buitengebied hun invloed doen gelden.

De bevolkingsgroei deed de historische kern van Valkenswaard uitgroeien tot een belangrijk stedelijk gebied, terwijl de laatste jaren veel wordt gebouwd ten noorden van Dommelen.

Door de toegenomen vrije tijd en mobiliteit verkreeg het buitengebied een belangrijke recreatieve functie, merkbaar aan het ontstaan van campings, vakantiehuisjes, tweede woningen, recreatieprojecten (Eurocircuit/Eurostrand), paardestallen, manege's, wandel-, fiets- en ruiterspaden in de natuur- en bosgebieden.

Daarnaast vonden in de landbouw structurele ontwikkelingen plaats, die in meer of mindere mate het landschap aantastten. De tendens tot schaalvergroting van de agrarische bedrijven heeft veel beplantingen doen verdwijnen.

De intensivering van de bedrijfsvoering leidde tot gespecialiseerde veredelingsbedrijven, waarvan de veelal forse bedrijfsgebouwen dikwijls in geen verhouding staan tot het omringende landschap. Ondermeer in de omgeving van de Hoeverdijk wordt een duidelijk voorbeeld aangetroffen van agrarische bedrijfsgebouwen met een massaal, industrieel karakter.

6.3. KARAKTERISERING VAN HET LANDSCHAP.

Buiten de verschillende dorpen en gehuchten bepalen uitgestrekte agrarische gebieden, tezamen met grote boscomplexen het landschapsbeeld van het buitengebied. Binnen het agrarische gebied komen in uiterlijke verschijningsvorm grote verschillen voor. Deze verschillen dragen bij tot de differentiatie van het bui-

tengebied en bepalen daardoor mede de beleving en de waarde van het landschap.

Op grond van de schaal van het landschap, ruimtebepalende gegevens (zoals bebouwing, beplanting, reliëf en kavelmarkeringen), meer sfeerbepalende gegevens (als bodemgebruik, kavel- en wegenpatroon) en duidelijk zichtbare relictten van oude cultuurhistorische ontwikkelingen, kunnen in het agrarisch landschap een tiental min of meer van elkaar verschillende landschapseenheden worden onderscheiden.

Kaart 6.2. Deze landschapseenheden zijn, gerangschikt naar schaal, weergegeven op de kaart "landschapskarakterisering". Hieronder worden ze getypeerd:

- a.* Open, jong ontginningenlandschap; een strak en grof kavelpatroon; rechte wegen; grote ruimtematen; aan de randen begrooid door boerderijen en bosranden; geen reliëf; weinig beplanting; komt voor ten zuiden van de Peedijk en ten westen van de Berkheuvels.
 - b. Open, jong ontginningenlandschap; strak en grof kavelpatroon; rechte wegen; erf-, kavel en wegbeplantingen; komt voor ten oosten van de Malpie en ten westen van Klein-Borkel;
 - c. Enigszins glooiend weidelandschap; kavelpatroon zowel grillig als strak; begrensd door bebouwingsrand en bosranden; enige kavel- en wegbeplantingen; komt voor ten zuiden van Dommelen en ten zuiden van Borkel;
 - d. Oud cultuurlandschap en jong ontginningenlandschap met elkaar verweven; tamelijk veel opgaande beplanting (singels, bosjes, kavelbeplanting); komt voor ten oosten en ten zuider van Schaft;
 - e. Oud cultuurlandschap (oude bouwlanden); grotendeels in gebruik als bouwland, vrijwel boomloos; bebouwing; grillige bosranden; grillige kavel- en wegenstructuur; komt voor nabij Voorste en Achterste Brug, ten noorden van de Kapel en nabij de Deelshurk en de Zeelberg;
 - f. Kleinschalig bouwland/weilandgebied; begrensd door bosrand en populierenbeplanting langs de beek; komt voor in het Tongelreepdal;
 - g. Licht geaccidenteerd bouwland/weilandgebied van kleine schaal
- * De letters corresponderen met de op de kaart aangegeven letters

begrensd door bosranden; komt voor ten westen van Achterste Brug;

- h. Oud cultuurlandschap, grotendeels bestaande uit weilanden, grillige kavelstructuur; veel kavelbeplanting; plaatselijk een uitgesproken mikroreliëf; begrenzing van bosranden en/of bebouwingsrand; komt voornamelijk voor in de beekdalen, nabij Achterste Brug, ten noorden van Schaft, ten zuiden van de Zeelberg en ten noorden van de Malpie.
- i. Verwaarloosde landbouwgrond en grond voor andere doeleinden (eurocircuit, vuilstort); veel opgaande beplanting; komt voor ten zuid-westen van Dommelen;
- j. Boslandschap; afwisselend open gebieden en bospercelen; stedelijke invloeden; komt voor ten zuiden van Valkenswaard en ten westen van Borkel.

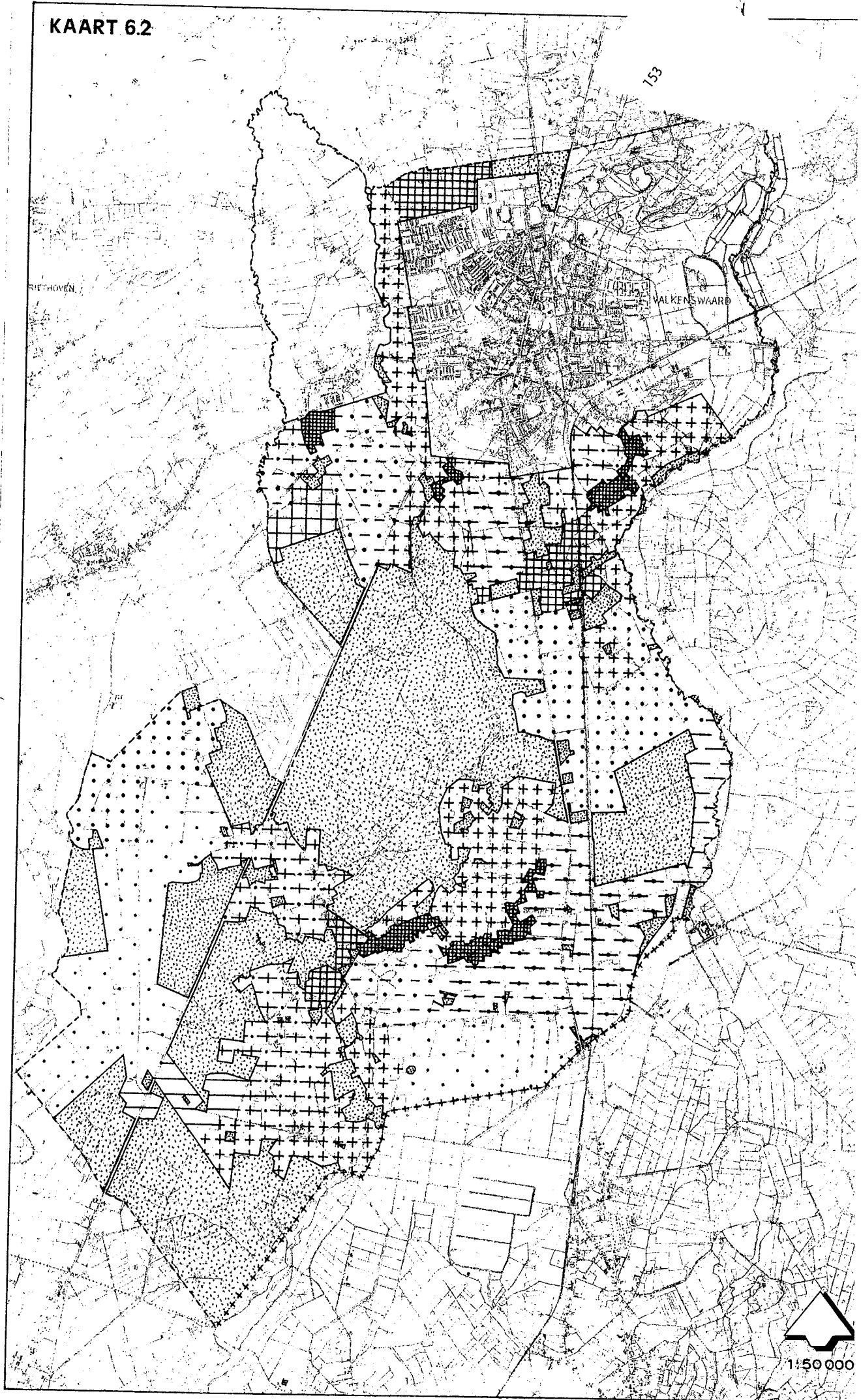
Kaart en beschrijving maken duidelijk dat het landschap in zijn totaliteit bijzonder gedifferentieerd is. Alleen al deze differentiatie maakt het gebied uit visueel oogpunt bijzonder waardevol. Met name dient in dit verband te worden genoemd de functie die het buitengebied vervult ten behoeve van de extensieve dagrecreatie, waarvan het belangrijkste facet is "het kijken naar en genieten van natuur en landschap" en waarvoor variatie in het landschapsbeeld van bijzonder belang is.

6.4. WAARDERING VAN HET LANDSCHAP.

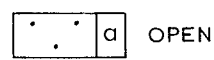
6.4.1. ALGEMEEN.

Om de onderscheiden landschapseenheden onderling met elkaar te kunnen vergelijken, is het nodig om deze naar een aantal visuele kenmerken te waarderen. Hierbij gaat het erom te ontdekken welke landschapstypen visueel als meer of minder waardevol worden ervaren.

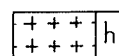
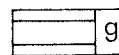
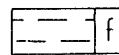
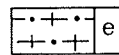
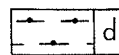
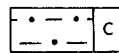
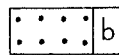
Aan de visuele beleving van de omgeving zijn twee aspecten verbonden, te weten een esthetisch aspect en een psychisch aspect. Het eerste is vooral aan objecten in de waargenomen omgeving gebonden, verschilt per individu, is sterk sociaal-psychologisch van aard en daardoor tijdgebonden en zeer subjectief.

LANDSCHAPSKARAKTERISERING

OPEN

DICHT

CONCENTRATIE VAN BEBOUWING

BOS EN WOESTE GROND

Het tweede heeft meer betrekking op de waargenomen omgeving als geheel en is in zoverre subjectief dat er per individu hoofdzakelijk graduele verschillen bestaan. Bovendien zijn er in dit psychisch proces, zoals psychologisch onderzoek heeft uitgewezen, enige wetmatigheden te onderkennen.

Dit proces staat in de psychologie bekend onder de naam "visuele perceptie", dat gedefinieerd kan worden als: "de subjectieve beleving van datgene wat zich in iemand's veld van waarneming voordoet".

Het volgende voorbeeld moge het verschil tussen de esthetica en de visuele perceptie illustreren.

"Een gebouw kan mooi worden gevonden vanwege zijn fraaie architectonische vormgeving en materiaalgebruik (esthetica), terwijl het gezien in de totaliteit van zijn omgeving kan disharmoniseren, als gevolg van grote verschillen tussen gebouw en omgeving met betrekking tot schaal, kleur of vorm, waardoor het als onaangenaam wordt ervaren (perceptie)."

Middels de wetmatigheden, die men in de perceptie in het algemeen en de visuele perceptie in het bijzonder heeft gevonden, kan verhoudingsgewijs de visuele belevingswaarde van het landschap worden bepaald.

6.4.2. DE WERKWIJZE.

Ter bepaling van de visuele belevingswaarde van het landschap is uitgegaan van de inventarisatie, ten behoeve van de landschapskarakterisering (paragraaf 6.3.).

Speciaal is daarbij gelet op de volgende kenmerken:

- a. de ruimtematen;
- b. de randen, waardoor de ruimten worden begrensd;
- c. de ordening van de elementen;
- d. de elementen die zich in de ruimten bevinden en daarvan die elementen, die storend in het landschap werken.

Deze kenmerken zijn ieder afzonderlijk gewaardeerd, waarna de waarderingen bij elkaar zijn opgeteld.

Ten behoeve van de systematiek en het overzicht is de waardering geschied volgens een puntensysteem. Het reliëf, dat even-

eens van invloed is op de visuele belevingswaarde, is in dit waarderingssysteem niet opgenomen, omdat de aanwezige hoogteverschillen daarvoor te gering zijn.

6.4.3. DE WAARDERING.

Bij de bepaling van het aantal punten, dat een gebied per kenmerk kan worden toegekend, is gebruik gemaakt van een aantal regelmatigheden in de visuele perceptie, die uit psychologisch onderzoek naar voren zijn gekomen. Zo is gevonden, dat kleine menselijke maten over het algemeen aantrekkelijker worden gevonden dan grote maten. Bovendien is gebleken, dat een grote verscheidenheid aan elementen, onregelmatige afwisseling in die elementen, contrastrijkdom en ruimtelijke dieptewerking een positieve invloed hebben op de visuele bekoring van het landschap.

Het bovenstaande heeft geleid tot de navolgende waardering van de onder 6.4.2. genoemde kenmerken:

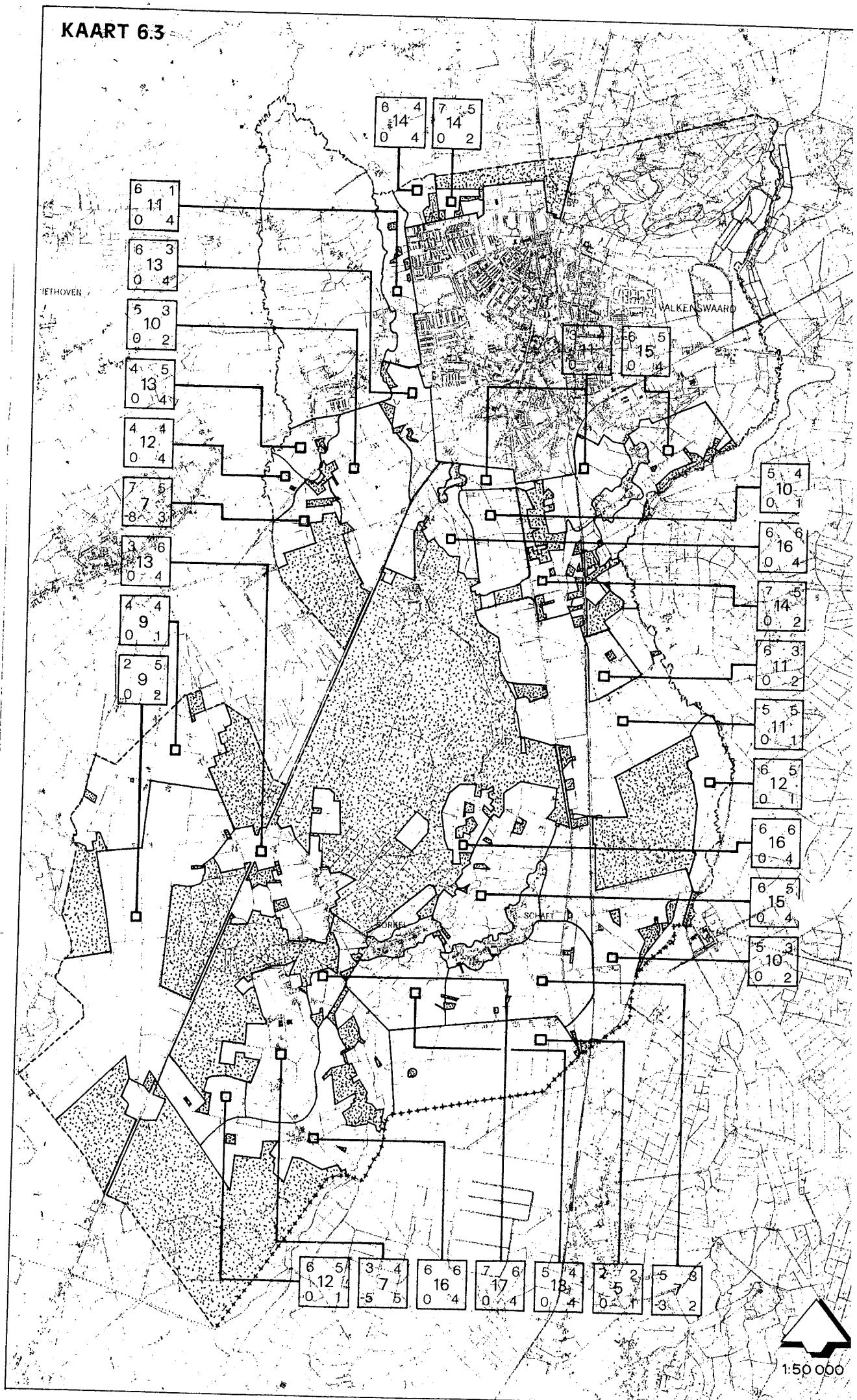
a. De ruimtematen.

- boslandschap, ruimtematen kleiner dan 250 m : 7
- boslandschap, ruimtematen 250-500 m : 6
- gesloten coulissenlandschap, ruimtematen kleiner dan 250 m : 6
- boslandschap, ruimtematen 500-1500 m : 5
- gesloten coulissenlandschap, ruimtematen 250-500 m : 5
- open coulissenlandschap, ruimtematen 500 - 1000 m : 4
- open landschap, ruimtematen 500 - 1000 m : 3
- open coulissenlandschap, ruimtematen 1000 - 1500 m : 2
- open landschap, ruimtematen groter dan 1000m : 1.

Bovenstaande indeling wordt, behoudens de categorie "open landschap met ruimtematen 500 - 1000 m", vrij algemeen zijn landschapsonderzoeken toegepast.

De toevoeging van genoemde categorie was nodig, om ook de

KAART 6.3

6	4	7	5
14	4	14	2
0	4	0	2

6	1
11	4
0	4

6	3
13	4
0	4

5	3
10	2
0	2

4	5
13	4
0	4

4	4
12	4
0	4

7	5
7	3
8	3

3	6
13	4
0	4

4	4
9	1
0	1

2	6
9	2
0	2

6	5
15	4
0	4

6	5
15	4
0	4

5	4
10	1
0	1

6	6
16	4
0	4

7	5
14	2
0	2

5	3
11	2
0	2

5	5
11	1
0	1

6	5
12	1
0	1

6	6
16	4
0	4

6	5
15	4
0	4

5	3
10	2
0	2

6	5	3	4	6	6	7	6	5	4	2	2	5	3
12	1	7	5	16	4	17	4	18	4	5	1	3	2
0	1	5	5	0	4	0	4	0	4	0	1	3	2

3	4
7	5
5	5

6	6
16	4
0	4

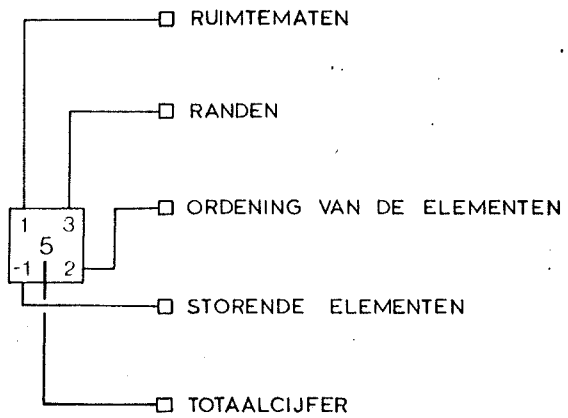
7	6
17	4
0	4

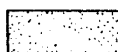
5	4
18	4
0	4

2	2
5	1
0	1

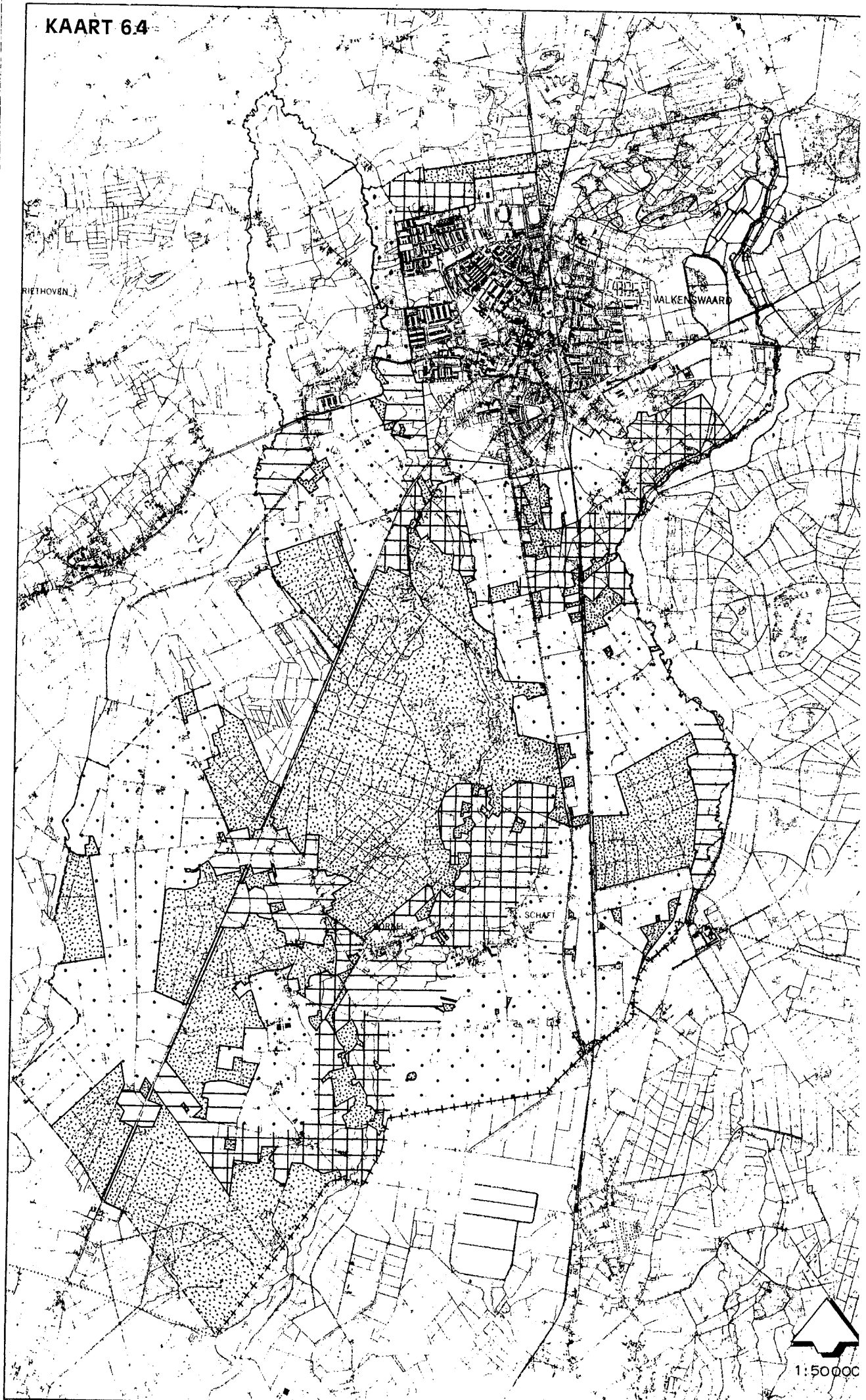
5	3
3	2
3	2

WAARDERING VAN HET LANDSCHAP PER KENMERK

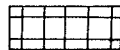

 BOS EN WOESTE GROND

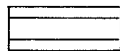
KAART 6.4

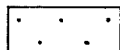
WAARDERING VAN HET LANDSCHAP

ZEER WAARDEVOL

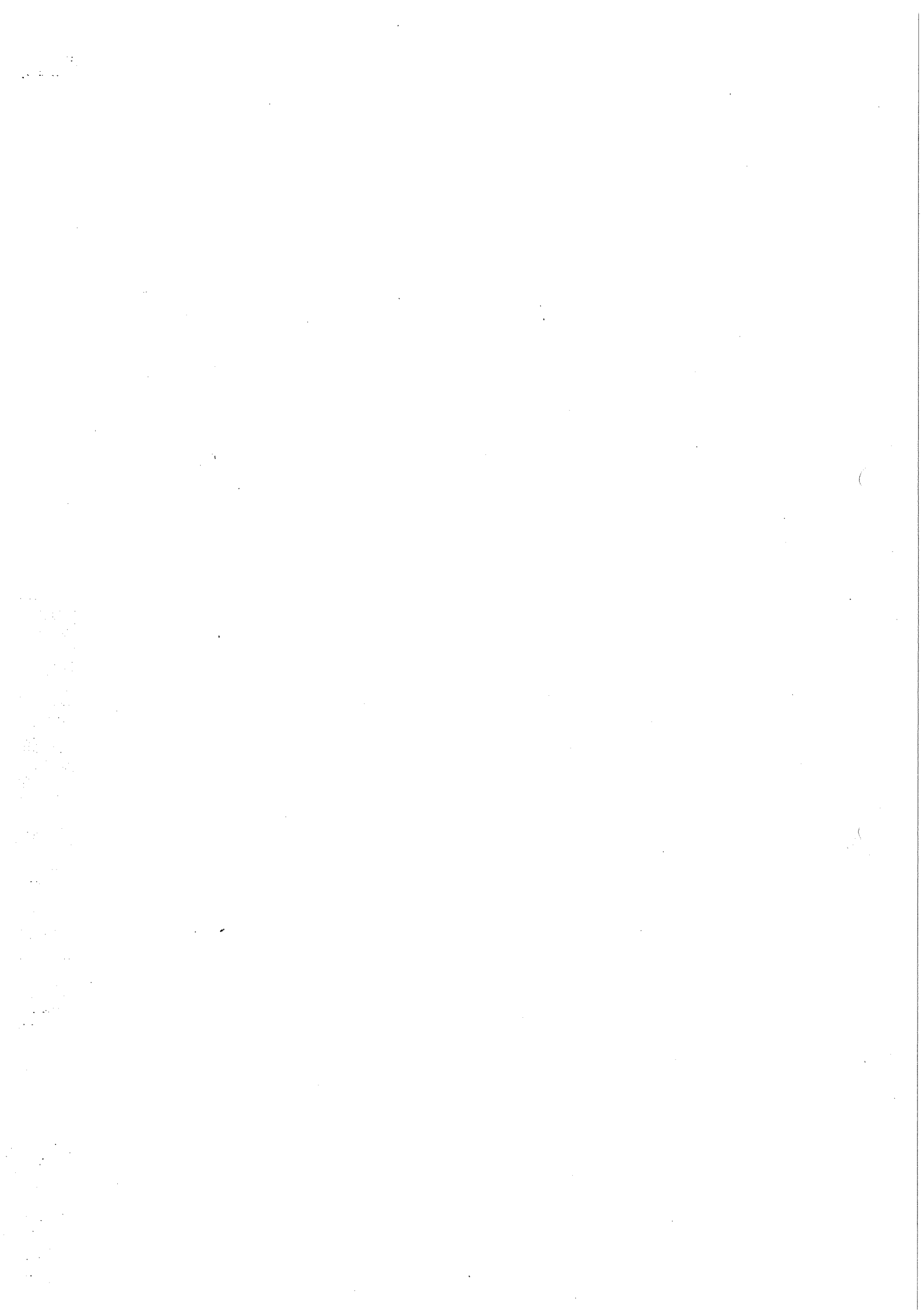
WAARDEVOL

MINDER WAARDEVOL

BOS EN WOESTE GROND

ving van de Zeelberg. Waardevolle gebieden zijn: het Dommeldal tussen Dommelen en de Venbergse molen, het Keersopdal ten zuiden van Dommelen, het Tongelreepdal ten noorden van de Achelse Kluis, het weidegebied ten zuiden van Borkel, het oude cultuurlandschap ten noorden van de Kapel, en het kleinschalige bouwland/weiland-gebied ten westen van Achterste Brug.

Dat een gebied als minder waardevol is aangemerkt (in het algemeen de meer open gebieden), wil niet zeggen, dat zo'n gebied verder van geen belang is.

Ook juist de afwisseling tussen open en meer gesloten gebieden is voor de beleving van het landschap van grote betekenis.

6.5. KWETSBAARHEID VAN HET LANDSCHAP.

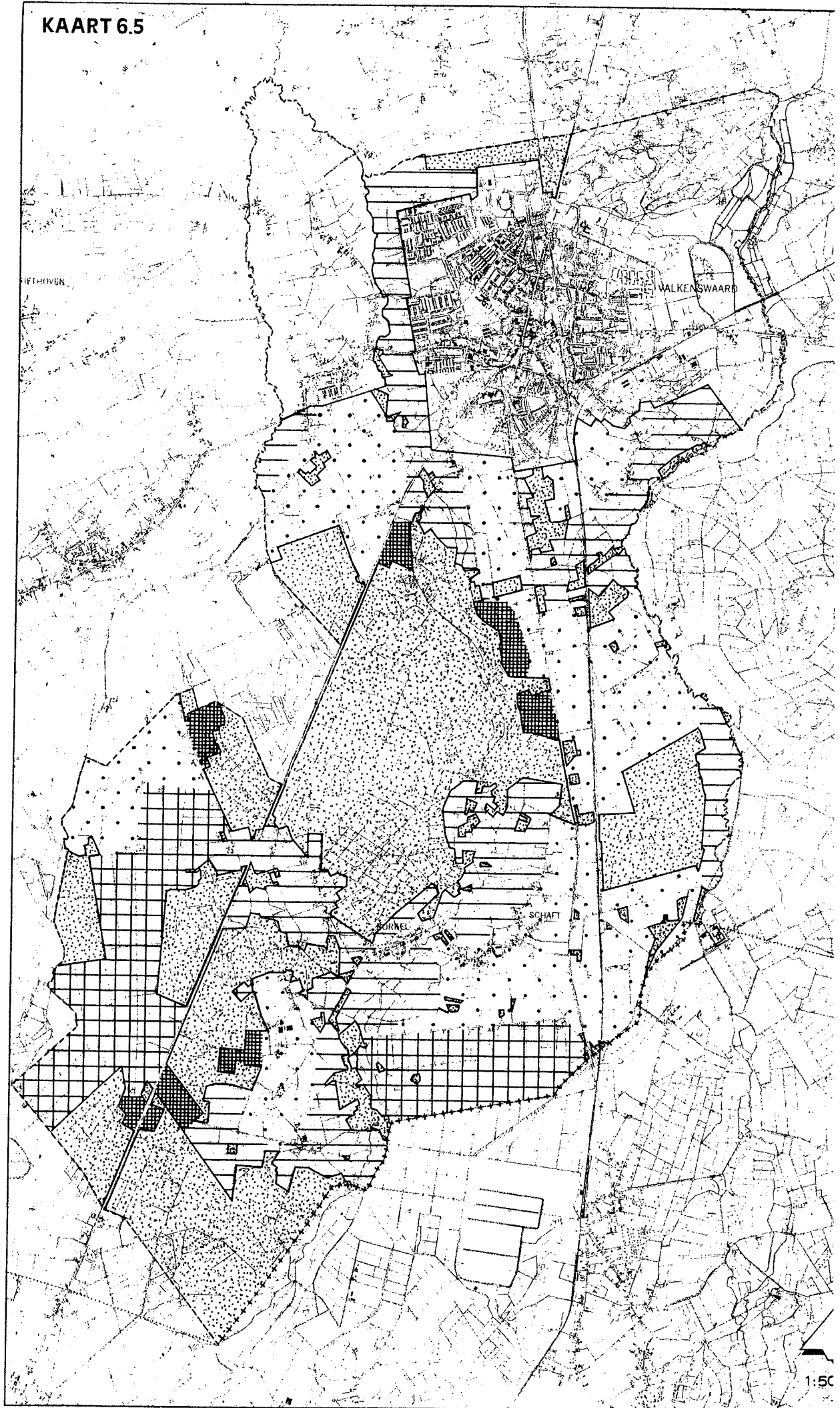
Ieder landschapstype heeft een bepaald karakter, dat voor een groot deel wordt bepaald door de aanwezige ruimtelijke elementen. Ieder landschapstype is daardoor kwetsbaar te noemen voor ontwikkelingen, die dat karakter zouden kunnen veranderen.

Met name is dit van belang voor de onderscheiden waardevolle en zeer waardevolle gebieden. In het algemeen zijn zij klein van schaal en voorzien van vele ruimtebepalende elementen (cou-lissen, bos, erfbeplantingen enzovoorts). Deze kleinschalige landschappen zijn kwetsbaar voor ontwikkelingen, die de schaal van het landschap zouden vergroten (bijvoorbeeld cultuurtechnische werken). Minder kwetsbaar zijn deze gebieden (op de kaart "Kwetsbaarheid van het landschap" aangegeven met de aanduiding "kwetsbaar ten aanzien van de totale opbouw") voor nieuwe bebouwing, omdat deze door de kleine schaal van het landschap ruimtelijk slechts een geringe invloed zal hebben. Vanzelfsprekend dient deze bebouwing wel qua maat en uiterlijk in de omgeving te passen.

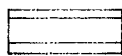
1 art 6.5.

Tegenover de kleinschalige gebieden staan de grootschalige open gebieden. Deze gebieden zijn juist zeer kwetsbaar voor nieuwe bebouwing, vanwege de grote invloed van die bebouwing op de ruimte. Minder kwetsbaar zijn deze gebieden (op de kaart aangegeven met de aanduiding "kwetsbaar ten aanzien van de ruimtewerking") voor de verschillende cultuurtechnische ingrepen.

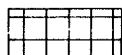
KAART 6.5

KWETSBAARHEID VAN HET LANDSCHAP

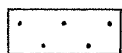
KWETSBAAR TEN AANZIEN VAN DE
TOTALE OPBOUW

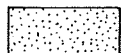
KWETSBAAR UITSLUITEND TEN
AANZIEN VAN DE RUIMTE

KWETSBAAR BOSRAND

WEINIG KWETSBAAR

BOS EN WOESTE GROND

Als aparte categorie is aangegeven "kwetsbare bosranden". Hieronder vallen enige landbouwenklaves, die voor een groot deel worden omzoomd door fraaie bosranden. Nieuwe bebouwing zou hier bijzonder misstaan.

6.6. CONCLUSIES.

- Nog vrijwel gave representanten van het kleinschalige oude cultuurlandschap zijn aanwezig nabij de Zeelberg, Schaft, de Kapel, de Hoeve en Voorste- en Achterste Brug.
- Het buitengebied vervult meer en meer een functie ten behoeve van de recreatie.
- Het landschap vertoont een op zich reeds waardevolle afwisseling in gebieden van verschillend karakter en verschillende schaal.
- Bij de waardering van het landschap naar visuele kenmerken worden een aantal zeer waardevolle, waardevolle en minder waardevolle gebieden onderscheiden.

Tot de zeer waardevolle landschappen behoren de oude cultuurlandschappen van kleine schaal (omgeving van de Zeelberg, Schaft en Achterste Brug), alsmede enkele gebieden die gekenmerkt worden door het voorkomen van boscomplexen (ten zuiden van Valkenswaard en de omgeving van de Venbergse molen, de Horsten en de Putten).

Landschappelijk waardevol zijn het oude cultuurlandschap ten noorden van de Kapel en een aantal gebieden van overwegend kleine schaal (het Dommeldal tussen Dommelen en de Venbergse Molen, het Tongelreepdal ten oosten van de Opperheide, het gebied ten zuiden van Borkel, en het gebied ten westen van Achterste Brug).

Minder waardevol zijn in het algemeen de gebieden, die door ontginning van de voormalige heidevelden tot stand zijn gekomen en die worden gekenmerkt door grote wijdsheid.

- De gebieden van kleine schaal zijn kwetsbaar voor cultureel-technische ingrepen en grootschalige bebouwing.
- De meer open gebieden zijn kwetsbaar voor bebouwing, evenals de landbouwenklaves, die voor een belangrijk deel worden omzoomd door bosranden.

LITERATUUR.

- Het Nederlandse volk en zijn woongebied, H. Keuning.
- Inventarisatierapport van de ruilverkaveling Schaft, Milieuwerkgroep Valkenswaard, februari 1974.
- Hoofdrapport van de stedenbouwkundige studiegroep Urbanisatie en Landschap, Delft juni 1972.
- Elements of psychologie, D. Krech, R. Crutchfield, N. Livson.
- Perception, New Jersey, 1964, J.E. Hochberg.
- Zur Bewertung der Landschaft für die Erholung, H. Kiemstedt
- Recreatievoorzieningen ANWB, juni 1968, no. 6, Mevr. E. Smith-Romeijn.
- Visual analyses of landscape development 1969, P. Jacobs and P. Way.
- Een voorstel voor een nieuwe landschapstypologie naar visuele kenmerken, Stedebouw en Volkshuisvesting, november 1970, R.J.I.M.v.d.Ham, i.s.m. G.F.A.Schut en J.A.M.E.Iding.

7 natuur

- 7.1. Inleiding.
- 7.2. Beschrijving van de natuurgebieden.
- 7.3. De waardering van het a-biotisch milieu.
 - 7.3.1. Algemeen.
 - 7.3.2. Oecologische wetmatigheden.
 - 7.3.3. De diversiteit in het a-biotische milieu.
- 7.4. Beschermingszônes.
- 7.5. Conclusies.

7.1. INLEIDING.

Bos- en natuurgebieden nemen in onze samenleving in meerdere opzichten een zeer belangrijke plaats in. Met name dient hierbij te worden gedacht aan de betekenis, die zij hebben voor de volksgezondheid en de natuurwetenschappen. Daarnaast zijn ze vooral in landschappelijk, rekreatief, cultuurhistorisch en educatief opzicht van groot belang.

Een bijzonder voorzichtige houding ten aanzien van deze gebieden is in onze huidige levenssituatie dan ook geboden.

Het grondgebied van de gemeente Valkenswaard wordt voor een aanzienlijk deel in beslag genomen door uitgestrekte bos- en natuurgebieden. Het merendeel heeft inmiddels zijn bescherming gekregen in het bestemmingsplan "Natuurgebieden".

Buiten de in dit plan opgenomen gebieden resten een aantal kleinere boscomplexen, alsmede twee kleine gebieden, die als natuurgebied kunnen worden aangemerkt.

In dit hoofdstuk wordt allereerst van deze natuurgebieden een korte beschrijving gegeven.

Vervolgens is, met het oog op de ontwikkelingen, die zich in de landbouw voordoen (speciaal de afstoting van minder rendabele landbouwgronden), onderzocht, welke gebieden zich er in potentie toe lenen uit te groeien tot waardevolle natuurgebieden. Hiertoe heeft een waardering plaatsgevonden van de, onderdeel van het a-biotisch milieu (bodem, water, lucht) uitmakende, bodemfactoren, en met name de overgangen daarin.

Een bescherming van de natuurgebieden op zich is, vanwege de grote kwetsbaarheid voor invloeden van buitenaf, veelal niet voldoende om de aanwezige kwaliteiten te beschermen. In het kader van het bestemmingsplan "Buitengebied" is daarom onderzocht in hoeverre het nodig en mogelijk is om buiten de eigenlijke natuurgebieden beschermingszônes aan te geven.

7.2. BESCHRIJVING VAN DE NATUURGEBIEDEN.

Buiten de in het plan "Natuurgebieden" opgenomen gebieden komen twee terreinen voor met een dusdanige actuele natuurwetenschappelijke waarde, dat zij in aanmerking komen voor de be-

stemming natuurgebied.

Het betreft hier de volgende gebieden:

- het Schijfje, gelegen ten zuiden van de Peedijk;
- een bosje, gelegen tussen Schaft en de Peedijk.

Het Schijfje is een geïsoleerd in de weilanden liggend rietmoerasje, dat omringd wordt door wilgen-gagel-struweel, en dat zijn waarde vooral ontleent aan het aanwezige veenmosrijke rietmoeras.

De boomlaag wordt gevormd door berken, elzen en enkele zomereiken.

De struiklaag omvat geoorde wilg, grijze wilg, waterwilg, gagel en sporkehout.

In de kruid- en moslaag komen een groot aantal soorten voor, onder andere de kruiden: grote lisdodde, pitrus, bosrus, wolfs-poot, moeraswalstro, bitterzoet, blaaszegge, stijve zegge, en de mossen: sphagnum cuspidatum, sphagnum recurvum, calliergonella cuspidata, dicranella heteromalla, calliergon cordifolium.

Het bosje tussen Schaft en de Peedijk bestaat uit sporken (vuilboom)-gagel-wilgenbroekstruweel met restanten natte heide op het laagste, natte deel, en voorts uit vochtig eiken-berkenbos met peppels.

Het eiken-berkenbos, op zich niet zo waardevol, ontleent zijn waarde vooral aan het feit, dat in deze omgeving nog maar weinig en zeer kleine restanten van dit bostype over zijn. Bovendien is de overgang van nat naar droog zeer belangrijk.

De boomlaag wordt gevormd door zomereik, zwarte els, es en berk.

De struiklaag omvat onder meer gagel, sporkehout, vlier, kamperfoelie, hop en gelderse roos.

In de kruidlaag komen onder meer de volgende planten voor: gele lis, zwarte bes, gewone wederik, gewone smele, scherpe zegge, stekelvaren, bitterzoet, struikheide en dopheide.

De moslaag bestaat uit een groot aantal soorten waaronder mniurhornum, plagiothecium denticulatum, dicranella cerviculata, dicranium scoparium, campylopus fragilis, brachythecium rutabulum en eurhynchium praelongum.

7.3. DE WAARDERING VAN HET A-BIOTISCH MILIEU.

7.3.1. ALGEMEEN.

In het "Memorandum inzake de hervorming van de landbouw in de Europese Economische Gemeenschap" (1968) wordt voorgesteld om de oppervlakte cultuurgrond aanzienlijk in te krimpen. Dit voorstel maakt deel uit van een reeks van maatregelen, die betrekking hebben op het funktionieren van de markten, "teneinde de werking ervan te verbeteren en het aanbod aan de vraag aan te passen". In Nederland werd de vraag, of vermindering van het areaal landbouwgrond een middel zou kunnen zijn om de produktie af te remmen, door het Landbouwschap voorwaardelijk positief beantwoord. Eén van de belangrijkste voorwaarden was, dat de regeling gericht dient te zijn op die gronden, die voor de agrarische produktie minder geschikt zijn.

Hoewel het proces van de afstoting van (sub)marginale landbouwgronden tot nog toe niet bijster goed op gang is gekomen, kan er in het kader van het onderhavige bestemmingsplan niet zonder meer aan worden voorbij gegaan.

In bepaalde delen van het buitengebied wordt een doelmatige agrarische bedrijfsvoering belemmerd door een aantal slechte externe produktie-omstandigheden waarvan de verbetering hoge financiële offers zou vergen.

Een bezinning over mogelijke andere vormen van grondgebruik lijkt voor deze gebieden dan ook op zijn plaats.

Eén van die mogelijkheden is, dat gebieden worden ontwikkeld tot natuurterreinen. Met het oog hierop is het van belang, dat wordt bepaald waar optimale condities voor natuurterreinen aanwezig zijn. Het bestemmingsplan kan dan zodanig worden opgezet dat in de gebieden, waar landschapsstructuur en/of bodemstructuur een gezonde agrarische bedrijfsvoering in de weg staan, in ieder geval de potenties behouden blijven, zodat de mogelijkheid blijft, dat deze gebieden in de toekomst, wanneer eventueel het agrarisch gebruik mocht worden beëindigd, uit kunnen groeien tot natuurgebieden.

Om bovengenoemde redenen is onderzocht welke gebieden tot de potentiële natuurgebieden kunnen worden gerekend.

Het onderzoek is geschied door middel van een waarderings-systeem, gebaseerd op de principes van de oecologie.

7.3.2. OECOLOGISCHE WETMATIGHEDEN.

De oecologie is de wetenschap, die de relatie bestudeert tussen de levende wezens en het milieu. Uit onderzoekingen is gebleken, dat de levende wezens en hun milieu tezamen als één systeem functioneren.

In deze systemen, oecosystemen genaamd, kan men een onderscheid maken in jonge en volwassen oecosystemen.

Een jong oecosysteem wordt gekenmerkt door een hoge mate van instabiliteit en weinig soorten, maar van ieder soort veel exemplaren.

Een volwassen oecosysteem wordt gekenmerkt door een hoge mate van stabiliteit en veel soorten, maar van ieder soort weinig exemplaren.

Indien een jong oecosysteem niet door invloeden van buiten af in zijn ontwikkeling wordt gestoord en indien de a-biotische factoren gunstig zijn, kan het uitgroeien tot een volwassen oecosysteem. Storende invloeden worden voornamelijk door de mens uitgeoefend; niet alleen door industriële vervuiling, maar ook door gebruik van kunstmeststoffen en insecticiden. Hierdoor worden landbouwgronden kunstmatig in het stadium van een jong oecosysteem gehouden, blijven derhalve instabiel, waardoor ze zeer kwetsbaar zijn voor allerlei plagen (bijvoorbeeld insecten).

Het aantal soorten in een oecosysteem is, behalve van het stadium van ontwikkeling, afhankelijk van de diversiteit in het a-biotisch milieu.

Dat wil zeggen, dat de vegetatie gevarieerder is, naarmate er meer verschillen voorkomen in bodemfactoren, grondwaterstande e.d.

In het natuurbeheer dient dan ook voorop te staan, dat de diversiteit in het a-biotisch milieu gehandhaafd blijft en dat nivellerende invloeden van buitenaf (b.v. menselijk ingrijpen) worden geweerd.

De hoogste mate van diversiteit en stabiliteit ontstaat, in-

dien er een overgang (gradiënt) van hoog, droog, voedselarm en moerig naar laag, nat, voedselrijk en humusarm aanwezig is.

In het navolgende zal getracht worden de gebieden op te sporen, die een grote diversiteit in het a-biotisch milieu vertonen. Voor een onderzoek naar de diversiteit in het biotisch milieu ontbreken voldoende mogelijkheden en is ook de tijd te kort. Overigens zij opgemerkt dat door het Samenwerkingsorgaan Agglomeratie Eindhoven een onderzoek in die richting op gang is gebracht.

Vervolgens zal geprobeerd worden zônes aan te wijzen, waarin met het oog op aangrenzende natuurgebieden, eutrofiëring en verontreiniging van het grondwater moeten worden voorkomen.

7.3.3. DE DIVERSITEIT IN HET A-BIOTISCH MILIEU.

In dit onderzoek zijn, omdat klimatologische omstandigheden nauwelijks een rol spelen, de a-biotische factoren beperkt tot de factoren, die van de bodemkaart afleesbaar zijn. Dat zijn: grondwaterstand, humusgehalte, leemgehalte en kalkgehalte.

Daar de mate van diversiteit verbonden moet worden aan een bepaalde oppervlaktemaat is over de bodemkaart een vierkanten-net gelegd. In deze vierkanten is het aantal overgangen in bovengenoemde factoren geteld, waarbij via een klasse-indeling een zwaarte is toegekend aan de grootte van de overgang. Deze klasse-indeling is voor de verschillende factoren als volgt samengesteld:

<u>Grondwater</u>	<u>Humusgehalte</u>
I. Droog :grondwatertrap V,VI,VIII	I. humusarm: 0 - 2,5% humus
II. Vochtig:grondwatertrap III,IV	II. humeus : 2,5 - 15% humus
III.Nat :grondwatertrap I, II	III.moerig : > 15% humus

<u>Leemgehalte</u>	<u>Kalkgehalte</u>
I. Leemarm zand : 0- 10% leem	I. Kalkloos : 0 -0,5% CaCO ₃
II. Lemig zand : 10- 50% leem	II. Kalkhoudend: 0,5-2,5% CaCO ₃
III.Leem : 50-100% leem	III.Kalkrijk : > 25% CaCO ₃

Een overgang van klasse I naar klasse II en van klasse II naar klasse III is gewaardeerd met het cijfer 1; een overgang van klasse I naar klasse III met het cijfer 2.

Kaart 7.1. Op de kaart "Waardering van het a-biotisch milieu per kenmerk" zijn de afzonderlijke waarderingcijfers en het door optelling daarvan verkregen totaalcijfer weergegeven.

In de totaalwaardering, die varieert van 0 tot 10 is als volgt een klassificatie aangebracht:

- geringe a-biotische waarde: waardering beneden de gemiddelde waardering van 2,26;
- matige tot hoge a-biotische waarde: waardering tussen de gemiddelde waarde en de "vijfenzeventig procents" waarde van 7;
- hoge a-biotische waarde: waardering hoger dan 7.

Vervolgens is aan de hand van de bodemkaart aan de onderscheiden gebieden een bodemkundig logische vorm gegeven. De gebiedsindeling, die hierdoor verkregen werd, staat aangegeven op de

Kaart 7.2. kaart "Waardering van het a-biotisch milieu".

Bij deze kaart kunnen de volgende kanttekeningen geplaatst worden:

- de gebieden met een hoge en een matige tot hoge a-biotische waarde worden vooral in en langs de beekdalen aangetroffen.
- een belangrijk deel van de gebieden met een matige tot hoge en een hoge a-biotische waarde valt samen met de in het bestemmingsplan "Natuurgebieden" opgenomen natuurgebieden.
- een groot deel van de in het plan "Natuurgebieden" opgenomen bosgebieden bezit een geringe a-biotische waarde.

7.4. BESCHERMINGSZONES.

Een bescherming, die beperkt blijft tot alleen de oppervlakte van de natuurgebieden, biedt, vanwege de kwetsbaarheid voor invloeden van buitenaf, in vele gevallen niet voldoende waarborgen voor de instandhouding van de aanwezige kwaliteiten. Afhankelijk van waterhuishouding, reliëf en samenstelling van de bodem kan het geconcentreerd storten van vuil en chemische stoffen aan de periferie van de natuurgebieden, desastreuze gevolgen hebben voor flora en fauna.

Voor een meer afdoende bescherming is het daarom wenselijk, dat op de plaatsen waar vorenstaande zich zou kunnen voordoen, beschermingszônes worden gelegd, waarbinnen het storten van vuil en stoffen, die het grondwater kunnen verontreinigen, wordt voorkomen.

In het algemeen hanteert men voor een dergelijke zône een maat van + 200 meter. Het bufferend vermogen van een dergelijke zône is veelal voldoende, om ten aanzien van eventuele verontreinigingen in de bodem, zuiverend te werken.

Rekening houdend met de natuurlijke helling (van + 35 m + N.A.P. in het zuiden tot + 21 m + N.A.P. in het noorden) en de afwatering van het gebied (globaal kan worden gesteld dat het gebied ten oosten van de Maastrichterweg afwatert op de Tongelreep, het gebied tussen Maastrichter- en Luikerweg op de Dommel, en het gebied ten westen van de Luikerweg op de Beekloop), kunnen de voor de natuurgebieden gewenste beschermingszônes worden bepaald.

Behalve door invloeden in gebieden aan de periferie, kan verontreiniging van de natuurgebieden ook optreden als gevolg van bovenstrooms in de beken of op de oevers gestorte produkten. Om deze kans te verkleinen is het gewenst, dat voor de oevers van de beken beschermende maatregelen worden getroffen voor wat betreft het geconcentreerd lozen of storten van vuil, chemische stoffen e.d.

In de potentiële natuurgebieden dient het streven er op gericht te zijn, de factoren, die het gebied tot potentieel natuurgebied maken, te behouden.

Hierbij gaat het erom dat de a-biotische diversiteit behouden blijft, waartoe ondermeer diepe grondbewerking en egaliseren aan banden dienen te wordt gelegd.

Bovenstaande overwegingen hebben geleid tot de volgende, op

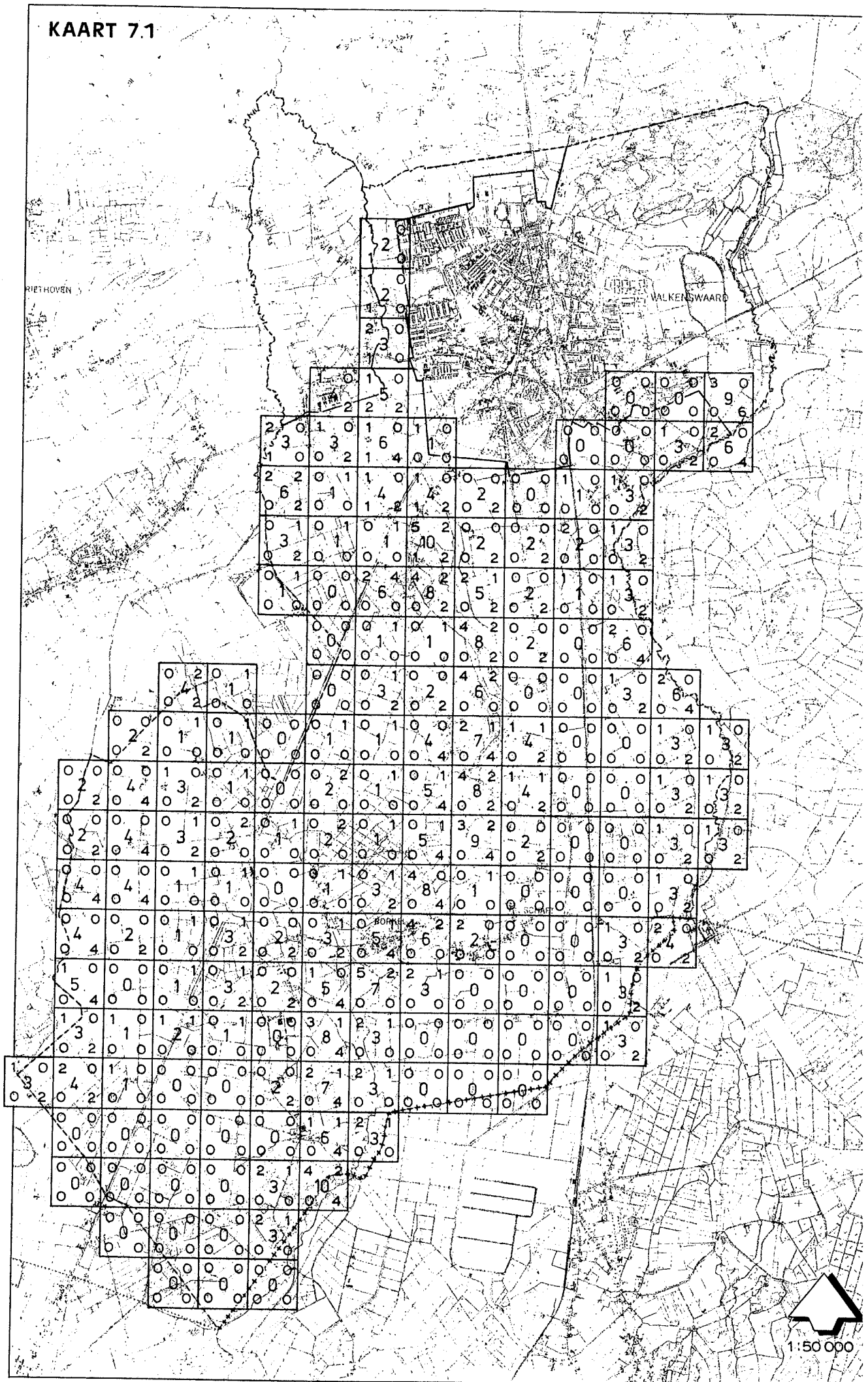
Kaart 7.3. kaart 7.3. aangegeven beschermingszônes:

- Beschermingszône a-biotische diversiteit.

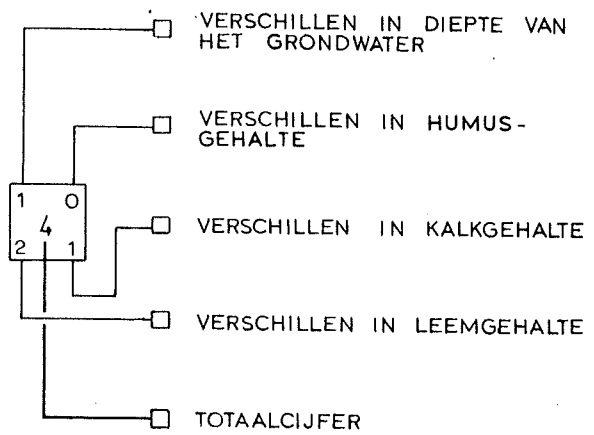
Deze zône omvat de gebieden met een hoge en een matige tot hoge a-biotische waarde, voorzover deze niet liggen binnen het bestemmingsplan "Natuurgebieden".

Binnen deze zône dienen beperkingen te worden opgelegd ten

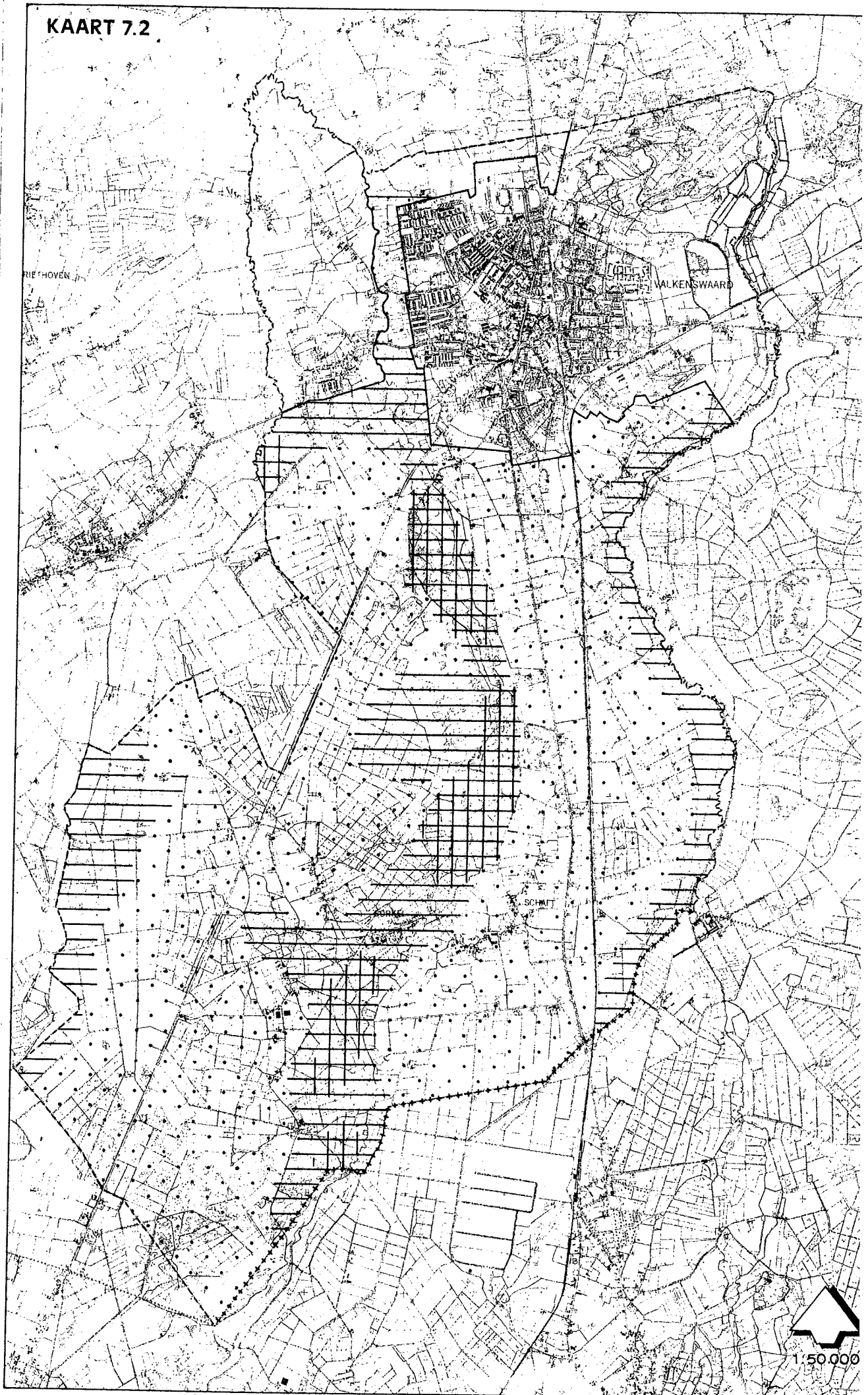
KAART 7.1

WAARDERING VAN HET A-BIOTISCH MILIEU PER KENMERK

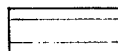
KAART 7.2

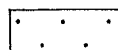
WAARDERING VAN HET A-BIOTISCH MILIEU

HOGE A-BIOTISCHE WAARDE

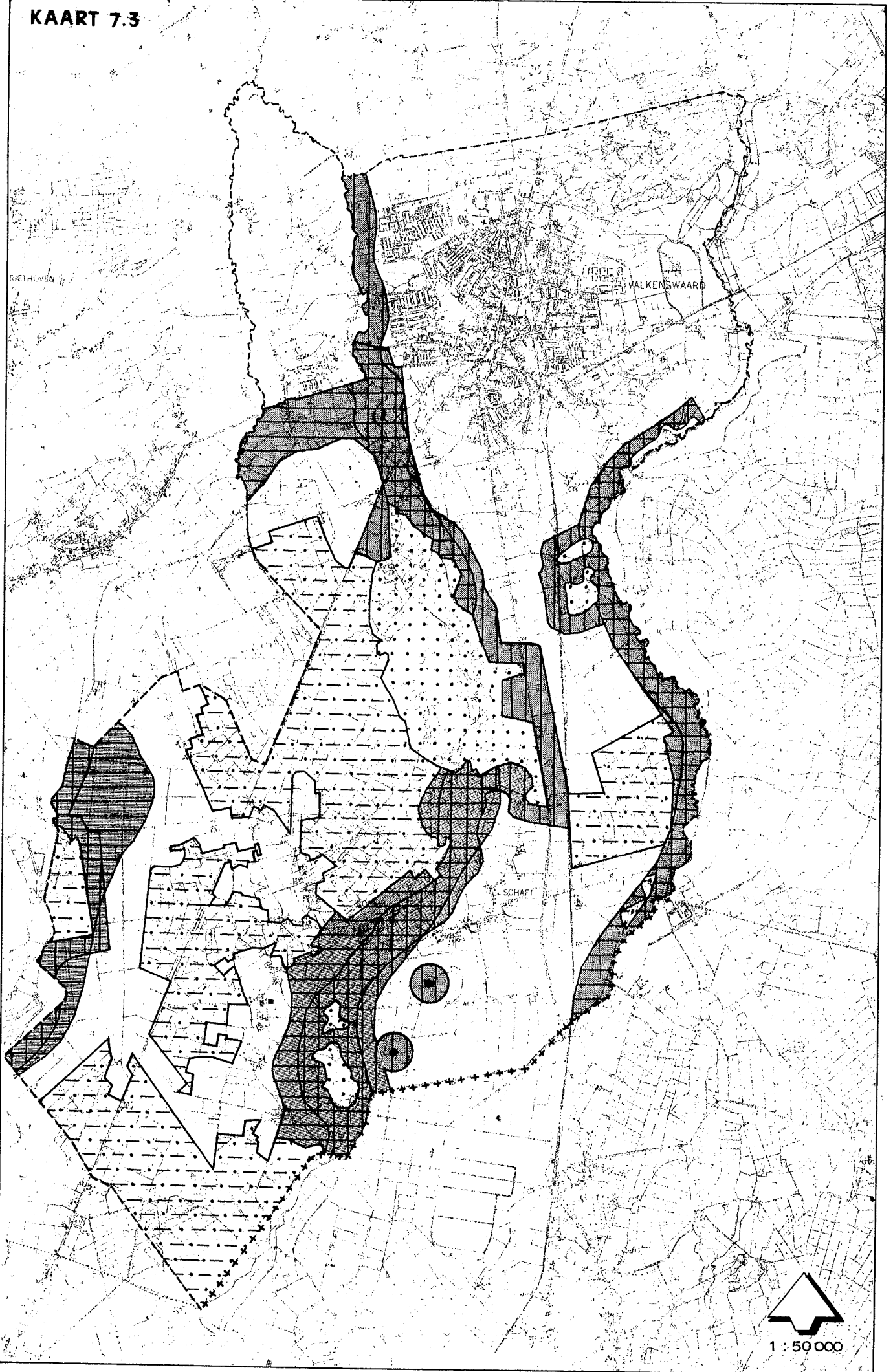

MATIGE TOT HOGE A-BIOTISCHE WAARDE

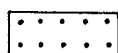
LAGE A-BIOTISCHE WAARDE

KAART 7.3

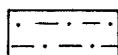

1 : 50 000

BESCHERMINGSZONES

NATUURGEBIED (bestemmingsplan
„natuurgebieden“)

BOSGEBIED (bestemmingsplan
„natuurgebieden“)

NATUURGEBIED (bestemmingsplan
„buitengebied “)

BESCHERMINGSZONE A-BIOTISCHE
DIVERSITEIT (potentiële natuurgebieden)

CHEMISCHE BESCHERMINGSZONE

aanzien van het egaliseren en het diep bewerken van de bodem (bijvoorbeeld diepploegen).

- Chemische beschermingszône.

Deze zône is gelegd op die plaatsen waar verontreiniging van de bodem tot gevolg zou hebben, dat vervuild water door natuurgebied stroomt. Voor deze zône is een breedte van 200 m aangehouden, waarbinnen langdurige opslag van meststoffen, alsmede het geconcentreerd storten van vuil en chemische afvalstoffen moet worden verboden.

Een dergelijke beschermingszône is ook gelegd aan de oostzijde van de Beekloop, aan weerszijden van de Dommel en aan de westzijde van de Tongelreep.

7.5. CONCLUSIES.

- Binnen het plangebied liggen twee gebiedjes met een dermate grote natuurwetenschappelijke waarde, dat zij de bestemming "natuurgebied" verdienen.

Het betreft hier het rietmoerasje 't Schijfje en een bosje tussen Schaft en de Peedijk.

- Naast de aktuele natuurgebieden komen gebieden voor, die door de grote a-biotische diversiteit in de bodem de potentie bezitten om zich te ontwikkelen tot waardevolle natuurterreinen.

Het betreft hier vooral langs de beken gelegen gronden. Over het merendeel hebben deze gronden een landbouwkundig gebruik. Teneinde de natuurgebieden tegen verstorende en nivellerende invloeden van buitenaf te beschermen, zijn op diverse plaatsen (afhankelijk van reliëf en waterhuishouding) zônes nodig, waarin opslag van stoffen met een vervuilende, vergiftigende en/of eutrofiërende werking wordt verboden.

- Voor het behoud van de a-biotische diversiteit in de potentiële natuurgebieden dienen ondermeer egalisatie en diepe bodembewerking in die gebieden te worden verboden.
- Teneinde vervuiling, vergiftiging en/of eutrofiëring van aan de beken gelegen natuurgebieden door stroomopwaarts gestorte stoffen te voorkomen, is het nodig dat dit op de oevers van de beken wordt verboden.

LITERATUUR.

- Oecologie, Chr. v. Leeuwen, Delft 1971.
- Capita Selecta "De gemengd agrarisch-rekreatieve gebieden", Wageningen 1970/1971.
- Hoofdrapport van de stedenbouwkundige studiegroep Urbanisatie en Landschap, Delft, juni 1972.

